

HOMO HISPANISTICUS

DIÁKMŰHELY

2018-2019

SZEGED

2019

HOMO HISPANISTICUS – DIÁKMŰHELY

2018-2019

A lapszámban megjelent fordítások az alábbi kiadások alapján készültek:

José María Rodríguez Méndez, *Última batalla en el Pardo*, in: *Teatro escogido de José María Rodríguez Méndez. Tomo II.* Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2007. 409–466.

Verónica Musalem, *Un domingo color rosa*, szerzői kézirat.

Spiró György, *Abány nyelv*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scholar Kiadó, 2000. 108–109.

Spiró György, *Történet*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scholar Kiadó, 2000. 107.

Antonia Bueno, *Tránsito*, in: *Teatro breve actual* (Francisco Gutiérrez Carabajo ed.), Madrid, Castalia, 301–308.

Antonio Machado, *Todo pasa y todo queda*, in: A. Machado, *Campos de Castilla*, Madrid, Renacimiento, 1912.

Manuel Machado, *La canción del presente*, in: M. Machado, *El mal poema*, Madrid, Gutenberg, 1909.

A Jaime Gil de Biedma és a Maria Barbal műfordító versenyeken díjazott fordításoknál a pályázati kiírásban megjelent szövegeket vettük át.

Szerkesztette:

Katona Eszter

Technikai szerkesztő:

Jeney Zsuzsanna

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
HISPANISZTIKA TANSZÉK
www.hispanisztikaszeged.hu

ISSN 2498-7964 (nyomtatott)

ISSN 2498-7972 (on-line)

A kiadvány a „Hazai Tudományos Diákköri műhelyek támogatása”

c. pályázat támogatásával valósult meg.

A pályázati kategória kódja: NTP-HHTDK-18-0011

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Nemzeti
Tehetség Program

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	5
MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM	7
José María Rodríguez Méndez: Végső ütközet a Pardo-palotában (Gál Diána, Patkós Bence, Szabó Beáta, Szűcs Viktória, Wagner Hella fordítása).....	9
Verónica Musalem: Vasárnap rózsaszínben (Brunclik Anikó, László Lili fordítása)	57
BALATONFÜREDI FORDÍTÓMŰHELY.....	75
Spiró György: Ahány nyelv	76
György Spiró: Cuantas lenguas (Brunclik Anikó, Laczkó Laura, Lucila González Alfaya, Praefort Veronika spanyol nyelvű fordítása)	78
György Spiró: Quantas línguas (Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó, João Silva portugál nyelvű fordítása)	80
György Spiró: De linguis non est (Tekse Bernadett, Balta Zsófia, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter olasz nyelvű fordítása).....	82
György Spiró: Quantes llengües (Gál Diána, Szabó Beáta, Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor katalán nyelvű fordítása).....	84
György Spiró: Zenbat hizkuntza (Galkó Máté, Molnár Sára, Oxel Uribe-Etxebarria Lete baszk nyelvű fordítása)	86
Spiró György: Történet.....	88
György Spiró: Historia (Brunclik Anikó, Laczkó Laura, Lucila González Alfaya, Praefort Veronika spanyol nyelvű fordítása).....	89
György Spiró: História (Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó, João Silva portugál nyelvű fordítása)	90
György Spiró: Una storia (Tekse Bernadett, Balta Zsófia, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter olasz nyelvű fordítása).....	91
György Spiró: Història (Gál Diána, Szabó Beáta, Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor katalán nyelvű fordítása).....	92
György Spiró: Istorioa (Galkó Máté, Molnár Sára, Oxel Uribe-Etxebarria Lete baszk nyelvű fordítása)	93

PÁLYAMUNKÁK – MŰFORDÍTÁS	95
Jaime Gil de Biedma: Sábado. Domingo. Lunes	97
Jaime Gil de Biedma: Szombat. Vasárnap. Hétfő (Brunclik Anikó fordítása)	98
Jaime Gil de Biedma: Szombat. Vasárnap. Hétfő (Péter Ildikó fordítása)	99
Maria Barbal: Una dona i un home	100
Maria Barbal: Egy nő és egy férfi (Gál Diána fordítása)	101
Antonia Bueno: Átmenet (Bencze Adrienn fordítása)	103
Antonio Machado: Todo pasa y todo queda	110
Antonio Machado: Minden elmúlik, minden marad (Szűcs Vanda és Vugernicsek Zsolt fordítása)	111
Manuel Machado: La canción del presente	114
Manuel Machado: A jelen dala (Vugernicsek Zsolt fordítása)	115
 PÁLYAMUNKÁK –SAJÁT ALKOTÁS.....	117
Kevei Lili: El otro	118
Szabó Beáta: La carta de amor más cursi de mi vida, que jamás pensé que un día escribiera.....	125
 PÁLYAMUNKÁK – TANULMÁNY.....	127
Varga Tímea: La magia de los pueblos mágicos de México	128

MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM

2018. szeptember – december

JOSÉ MARÍA RODRÍGUEZ MÉNDEZ

VÉGSŐ ÜTKÖZET A PARDO-PALOTÁBAN
(Última batalla en el Pardo)

Fordította:

Gál Diána (II. jelenet)

Szabó Beáta (V., VI. jelenet)

Szűcs Viktória (III. jelenet)

Patkós Bence (I., VII. jelenet)

Wagner Hella (IV., VI. jelenet)

Lektorálta:

Katona Eszter

I.

A palota kis szobája kódösen, de mégis egyértelműen egy háborús óvóhelyre emlékeztet. A lőrészzerű kis ablak egy mezőre néz, a háttérében hegység körvonalazódik. A kis szobában mindenhol a háborúra emlékeztető tárgyak: egy hosszú asztal, amit katonai térképek és haditervek borítanak be. Olyan benyomást kelt, mint a főhadiszálláson lennének. A falon domborzati térképek. Egyszerű, katonai irattári szekrények. Kopár, zord bútorok. Háborús díszek: ágyúlövedékek, kézigránátok. Az ablakmélyedésben gondosan, szinte megrendezetten elhelyezett homokzsákok.

A kis szobába, jobban mondva óvóhelyre, egy szűk ajtón lehet bejutni, amin egyszerre csak egy ember tud belépni. Az ajtó hermetikusan záródik, és olyan érzést kelt, mintha a bent tartózkodókat teljesen elszigetelné az épület – feltételezhetően a hatalmas palota – többi részétől. Egy egyszerű szeneskályha a hadjárat hidegét és hófúvásait idézi, a tetején teáskanna.

(A szoba háromnegyedét elfoglaló, nagy hadiasztal előtt egy érett, hatvan évesnél idősebb férfi vár türelmesen. Erőtelen kiállású, vidéki kinézetű, őszes haja rövidre borotvált, szemei patkányéra hasonlítanak, makulátlan sötét ruhát visel. Testtartása elárulja, hogy nyugtalan, de szorongását igyekszik leplezni. Külső zajokra lesz figyelmes, füleit hegyezi, mint egy űzött agár. Zsebéből egy doboz cigarettát venne elő, de elgondolkozik és hirtelen meggondolja magát. Továbbra is feszült a testtartása. Épp alkonyodik, a szűk ablakon át látható a lilás ég. Távoli órák harangkongása hallatszik. A férfi rápillant a karórájára, unottan ásít egyet, kibúzza magát, továbbra is ülve marad. Rajtaütésszerűen, hirtelen kinyílik a szűk ajtó, és egy valamivel idősebb férfi lép be. A kövér alkatú, tábornoki ruhát viselő, sasorrú, élénk szemű férfi mozgása az egerésző macskáét idézi. Tányérsapkáját a kezében fogja, ruganyosan mozog. Az előbbi férfi úgy ugrik talpra, mintha rúgóval húzták volna fel.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Amint belép) Üdvözlöm... (Mosolyogva kezét nyújt.)*

Bocsásson meg nekem, tábornok úr. Jól megvárakoztattam...

VESZTES TÁBORNOK: *(Ünnepélyesen megrázza a másik kezét.)* Ugyan kérem, semmi gond...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Azonnal eltűnik a sarokban lévő paraván mögött.)* Képzelterti, micsoda szörnyű nap! Az a sok kellemetlen, hasznavehetetlen alak... Macerás egy ügy... Régóta vár rám, tábornok úr?

VESZTES TÁBORNOK: *(Rápillant a karórájára.)* Nem túlságosan. Körülbelül háromnegyed órája...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hangja a paraván mögül hallatszik.)* Háromnegyed óra... pontosan ugyanaz a háromnegyed óra, ami végzetes lehet egy támadás megindításakor... *(A másik megmozdítja a fejét, jelezvén, hogy nem érti, mit mond.)* Negyvenöt perc rendkívül értékes, tábornok uram. Bár ebben az országban mindig is a pontatlanság volt a mintaadó. A pontatlanság, ami mindig a felforduláshoz

vezetett. Bizony, bizony. A háborús győzelmünk egyik oka, hogy a hadműveleteket mindig pontosan indítottuk. Ezt maguk sosem tették meg, erre maguk képtelenek voltak... Bizony, bizony... Erre is, sok egyéb mellett... Majd beszélünk, tábornok úr, majd beszélünk mindenről... Kényelmesen ül?

VESZTES TÁBORNOK: Igen, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy katona, aki nem képes legyőzni az időt, aki nem képes rabszolgát, vagyis hűséges katonát faragni az időből, az a katona örökre elveszett... Az idő elvesztése egyenlő a háború elvesztésével. Se több, se kevesebb, higgyen nekem! Így van, bizony, bizony. Képzelje csak el, hogy ebbe a kis füzetbe, ami itt van a többi irat között, én feljegyzek minden percet, minden órát, amit ezekre a naplopókra vagyok kénytelen vesztegetni. El se hinné, de több száz napot tesznek ki. Elképzelni se tudja, tábornok úr, hogy micsoda szerencséje van, hogy nem kell kormányoznia egy ilyen pontatlan és megbízhatatlan országot...

(A hang a parván mögül jön. A GYŐZTES TÁBORNOK átöltözött, győztes zubbonyát egy piszkos vászonkabáttra cserélte, és a tányérsapka helyett egy rangjelzés nélküli légiónsapkát visel, mintha egy lövészárkbéli katonává változott volna. A másik ismét ünnepélyesen feláll, mire a GYŐZTES TÁBORNOK egy lovagias gesztussal kedvesen jelzi, hogy maradjon ülve.)

Nehogy felálljon, kérem... Maradjon nyugodtan...

(Ő is leül egy filmrendezőkéhez hasonló tábori székre.)

Végül csak magunk vagyunk, tábornok uram. Egyedül, kéz a kézben...

VESZTES TÁBORNOK: *(Egy udvarias fejbajtással.)* Állok rendelkezésére...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Fürkésző tekintettel figyel.)* Hogy tetszik ez az otthonos bűvőhely? Jól körbe nézett? Az összes bútor a mi időnkől való, a dicsőséges keresztes háborúnkból. Ez a szék itt, ugyanaz, amin a hadműveletek irányításakor ültem. *(Egy tábori telefonra mutat.)* És itt a telefon... a híres telefon, amin egy nap maga felhívott, hogy közölje: feladják a fővárost.

VESZTES TÁBORNOK: Igen, igen, láttam. Olyan, mintha egy múzeum lenne... *(Csak kicsúszott a száján, láthatóan megijed attól, amit mondott.)* Nos, csak azt szeretném mondani, hogy...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Úgy tesz, mintha nem akadt volna fenn a közbeszóláson.)* Ez az én menedékem, ahol békére és nyugalomra lelek a fárasztó kormányülések után. Itt, ezek közt a kedves emlékek közt, ez az a hely, ahol újra magamra talállok... Hogy tetszik, tábornok úr?

VESZTES TÁBORNOK: Teljes mértékben megértem...

GYŐZTES TÁBORNOK: Itt eltöprengek, visszaemlékezek azokra a napokra, melyek egyeseknek kemény és dicsőséges, másoknak rettenetes és keserű pillanatok voltak.

Itt tapintani lehet a katonaságot, szinte érezni a szagát is, igaz?

VESZTES TÁBORNOK: Csakugyan. Már az első pillanattól fogva. Olyan, mintha...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mondja csak, mondja...

VESZTES TÁBORNOK: Mintha az ellenállás egy parányi szigete lenne...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az ellenállás szigete! Tényleg, az ellenállás szigete, nagyon jól mondta. Az ellenállás egy kis szigete, hogy megvédjem magam a diplomaták, a külföldi ellenségek, az ostoba nacionalisták csődületétől, akik itt lebzselnek körülöttünk ... *(A kályhához lép, ahol a teáskanna gőzölög.)* Elfogad egy csésze teát, tábornok úr? Bizonyára tudja, hogy én nem dohányzom, és feltételezem maga sem. Maga, tábornok úr, akit mindig is tiszteltem, maga sem tartozik azok közé az örültek közé, akik egy kis dohányt tekernek papírba, hogy aztán elégezzék... Inna velem egy csésze teát? *(A GYŐZTES TÁBORNOK már megtöltötte a csészéket, és az egyiket a VESZTES TÁBORNOK felé nyújtja.)* Olyan itt, mintha a csatatéren lennénk. Ide senki nem teszi be a lábát a kinti csőcselékből, de még az asszonyom, az én imádott feleségem sem léphet be ide. Én magam takarítok. És bizonyára észrevette, hogy nincs is túl nagy tisztaság. Ezért van itt ez a kellemes lövészárók-szag. Legalábbis nekem kellemes, nekem, akinek a laktanya az igazi otthona, és az is marad életem végéig. Nem érzi úgy, mintha visszarepültünk volna azokba az időkbe?

VESZTES TÁBORNOK: *(Elfogadja a teát.)* A földnek, az esőnek, a terepszínű katonaruhának a szaga...

GYŐZTES TÁBORNOK: A bajtársiasságnak, a magányos férfiaknak a szaga. Akik a kartács elől menedéket keresve, éppen a teájukat kortyolják...

VESZTES TÁBORNOK: *(Egyre jobban fellelkesül.)* Vagy a kávéjukat. Mi azt a híg kávé ittuk, amit gyakran a tüzes kartáccsal melegítettünk fel. Egy darab frissen kilőtt lövedékkel, ami fel tudta forralni a vizet...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy kis darab lövedék! Igen, igen, tudom jól, maguk mindig olyan költőien fogalmaznak... A teázási szokásom sokkal inkább azokból az időkből ered, amikor még a párizsi katonai főiskolára jártam... *(Mindketten kortyolnak egyet a teából.)* Annyi időt maradhat itt, amennyit csak szeretne. Töltsük ezt az időt úgy, mint igazi, régi bajtársak, hisz azok vagyunk, még ha másik oldalon is harcoltunk... Mondja csak... Maga ismer, tudja, hogy szeretem a pontosságot, de nem volt időm utánanézni... Maga két évfolyammal az enyém előtt végzett...

VESZTES TÁBORNOK: Hárommal...

GYŐZTES TÁBORNOK: Három évfolyammal. Igen, valóban, hárommal. És remek végbizonyítvánnyal a katonai akadémián...

VESZTES TÁBORNOK: Csak átlagossal.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga sosem volt egy balfácán típus, ebben biztos vagyok...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, sosem voltam, bár lehettem volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Emlékszik még arra a rideg akadémiára? Az akadémián, igen, ott ébredtem rá, hogy a többiek felett állok, hogy jobb vagyok náluk. Nem tudom, hogy önnel is hasonlóképp volt-e...

VESZTES TÁBORNOK: Nem emlékszem...

GYŐZTES TÁBORNOK: Jól tudja, hogy fogcsikorgatva mentem a katonai akadémiára, mert én a tengerészethez szerettem volna kerülni, az volt az én hivatásom. Tudja jól, hogy valójában a tenger az én hazám.

VESZTES TÁBORNOK: Ezt mindenki tudja, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kicsit zavartan a közbeszólás miatt.)* Nagyon nem éreztem magam a helyemen, mint a tyúk egy idegen baromfiudvarban. A sok naplopó közt, akiknek mindig csak a kimenőn meg az utcalányokon járt az eszük, miközben én csak arra tudtam gondolni, hogy milyen kevés időnk van a tanulásra, a térképészeti, harcászati könyvek elolvasására, a katonai szabályzat elsajátítására... De micsoda fegyelmezetlenség van is ott! Emlékszem, egyszer egy kadét sálban jelent meg a fegyverkezés órán, mert azt mondta, torokgyulladás van, és a tanár... az az őrnagy (hogy is hívták?), teljesen természetesnek találta. Néha meg konyakosüvegeket rejtettek el a hálótermekben, nem így volt?

VESZTES TÁBORNOK: Ó, dehogyisnem, és...

GYŐZTES TÁBORNOK: És kedvükre tivornyáztak, faragatlan nótákat daloltak. Egy napon egy petróleumlámpát hajítottam közéjük... Igen, igen, egy ilyen bandának, jól odavágtam azt a lámpát.

VESZTES TÁBORNOK: És mi történt?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen meg akartak verni, de én, bár mindig is alacsony és vézna voltam, egy kis nyápic, mégis megvédtem magam. Felsőrendűnek éreztem magam náluk... Aztán meg... Feltételezem, maga is Afrikában esett át a tűzkeresztségen. Jól mondom?

VESZTES TÁBORNOK: Mint mindenki más...

GYŐZTES TÁBORNOK: Még egy kis teát?

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm, nem kérek...

GYŐZTES TÁBORNOK: Én iszom még egy keveset. Mindannyian Afrikában edződünk. De nem tudom, hogy maga azok közé a tudálékos afrikanisták közé tartozott-e, akik azt hitték, övék az igazság... Bár inkább arra hajlok, hogy nem...

VESZTES TÁBORNOK: Rövid ideig voltam csak Afrikában; megsebesültem, utána pedig rögtön a vezérkarba kerültem.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Meg sem hallja a másikat.)* Azok a tudálékos afrikanisták, akik azzal hancegtek, hogy ismerik a marokkói területeket és az ottaniakat. A móroknak nem voltak titkaik előttük. És tudja, miért? Nos azért, mert értették a nyelvüket, azt a berbert, vagy hogy is hívják... Beszélni és írni is tudtak azon az ördögi nyelven. Mert tudtak négy elméleti marhaságot, aminek semmi köze nem volt hadászathoz, de azokkal a kedvükre hancegthettek. És aztán joggal hitték, hogy ők irányítják a marokkói hadműveleteket. A nyelvismeret az egy dolog, de, ahogy én tudom,

kevesen estek át a vérkeresztségen. Ezért örültem, amikor áthelyeztek a Légióhoz. Mi nem beszéltük a mórok nyelvét, de tudtuk, milyen is a mór, és a mai napig tudjuk. Úgy bántunk velük, ahogy megérdemelték. A vér elárulása, jól tudja... Emlékszem, mikor Manolo felfedezett egy mór hadnagyot köztünk, aki összeesküvést szervezett a mieinkkel, miközben a mi zászlónkra esküdött fel! Jól ellátta a baját egy fahasábbal. Egész éjjel püfölte, és mikor hajnalodni kezdett, emlékszem, már nem is egy mór hadnagy volt, hanem egy szörnyeteg. Utána drótokkal megkötöztük, és egy meszesgödörbe dobtuk. Mi ezt a nyelvet beszéltük...

(A VESZTES TÁBORNOKOT *teljesen magával ragadta a meggyőző szóróradat.*
A GYŐZTES TÁBORNOK, *a bajsza alatt mosolyogva, megissza a teáját és csettint egyet a nyelvével.*)

Ha az irányítást az afrikanistákra hagytuk volna, most jól néznék ki. No de jól van, csak beszélek és beszélek, maga meg biztosan azon töri a fejét, hogy minek is hívtam magát ide? Elismerem, igencsak indulatos tudok lenni, mikor újra átélem a régi dolgokat. De, ahogy ön jól tudja, én mindig nagyon világos vagyok. Azért hívtam, tábornok úr, mert úgy gondolom, ha ön is egyetért velem, hogy néha összeülhetnénk itt kettesben, mondjuk hetente, vagy talán kéthetente – igen, mivel hetente talán nehéz lenne megoldani – és akkor újra átélhetnénk azokat az időket. Öröm lenne számomra, és az öröm mellett nagyon tanulságos is volna, hogy eszmét cserélhetek a másik tábor egyik tábornokával. Azt akarom mondani, hogy túl vagyunk már az ellenségeskedésen, az irányítás az enyém, ezt senki el nem vitathatja tőlem, szóval újra átélhetnénk néhány dolgot azokból az időkből. Ha maga is hajlandó volna rá, számomra igazán örömdolog lenne...

VESZTES TÁBORNOK: *(Látszik rajta a meglepettség és az összezavartság.)* Igen, hogyne... Azt szeretné mondani, hogy...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi ketten itt néha összeülénk, felidéznénk azokat az eseményeket.

VESZTES TÁBORNOK: Talán már a visszaemlékezéseit írja?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy mondja? Visszaemlékezést? Ugyan, dehogy! Minek írnék én memoárt? Hisz még rengeteg időm van hátra! Isten tudja csak, hogy visszatérünk-e még a lövészárkokba. Nem, nem, én nem írom meg az emlékeimet. Bár igaz, hogy szeretek írni és festeni. De a memoárírást meghagyom az afrikanistáknak. Bár ha jobban meggondolom... mondjuk, ha valaki, például egy ostoba kiadó jó pénzt ajánlana érte... *(Rítmusosan és kéissé nőiesen nevet egyet saját szellemességén.)*

VESZTES TÁBORNOK: Bocsásson meg, csak azt akartam mondani...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan, felejtjük el, már meg is bocsátottam. Na, mit gondol? Várom a válaszát.

VESZTES TÁBORNOK: Részemről, uram, semmi akadály...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az idejéről kénye-kedve szerint rendelkezik, gondolom. És higgye el, erre igazán irigykedem. Viszont nekem igen csak nehéz feladat időt találni, még ha csak egy órácskáról is van szó, hogy elmenekülhessek ide, az ellenállás kis szigetére, ahogy maga nevezte, he, he, he. Mindig ezekkel az alkalmatlanokkal vagyok körbevéve... Nos, volna kedve hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: Ahogy parancsolja...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon lelkesen.)* Rendkívül élvezetes lesz mindkettőnk számára. Nekem mindenképp, efelől ne legyen kétsége. Szeretnék néhány dolgot pontosítani, amit maga tudna tisztázni, és, mindennek tetejében, tudnánk beszélgetni, teljesen őszintén, mint két jó katona, még ha maga a vesztesek táborából is való...

VESZTES TÁBORNOK: *(Keserűen nevet.)* Valóban, vesztes vagyok, igaza van.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mégpaskolja a másik combját.)* No, látja, akármit is mondjanak, azért a humorunk még a régi. Szóval megtisztel azzal, hogy időről-időre leül velem beszélgetni, legyen úgy tíz, tizenöt naponként, az attól függ... Nagyon köszönöm.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, kérem! Ön parancsol, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Itt, az ellenállás szigetén, itt nem. Még szép, hogy nem! Itt mindketten egyenlők vagyunk. Két katona, az egyik győztes, a másik vesztes...

VESZTES TÁBORNOK: Mindannyiunknak megvan a maga szerepe...

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor, ha ezt így megbeszéltük, majd küldök üzenetet a következő találkozóról. *(Mindketten felállnak.)* Mivel magának van szabadideje...

VESZTES TÁBORNOK: Állok rendelkezésére, uram, bár mindig van mit tennem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán a visszaemlékezéseit írja? Ne mondja, hogy nem... Kiszimatolom az ilyesmit... Nos, a helyzet az, hogy nem kell aggódnia a... a helyzete miatt. Remélem, hogy a legkisebb kellemetlenség sem érte a hazatérése óta. Tudja jól, hogy én mindenben nagyon pedáns vagyok, és volt rá gondom, hogy magával és a környezetével a legkisebb szabálytalanság se történhessen meg. Maximálisan nyugodt lehet.

VESZTES TÁBORNOK: Nincs semmi, amit kifogásolhatnék, uram. Minden tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ránézésre tökéletes minden. Nos, hát akkor rendben van. Mivel lesz alkalmunk rendszeresen találkozni, ezért remélem, hogy mindig őszintén mesél majd, mi történik magával. Ha bármire szüksége lenne... *(Az ajtóhoz kíséri.)*, bármilyen kívánsága lenne önnek vagy a családjának, szóljon, és majd intézkedem. *(Szökdelve lépked, aprókat ugrál, így hangszúlyozva a szavait.)* Tudja, hogy milyen nagyra tartom.

VESZTES TÁBORNOK: Nagyon hálás vagyok, tényleg...

GYŐZTES TÁBORNOK: Majd beszélünk, majd beszélünk, hosszasan és részletesen tárgyalunk majd mindenről. A találkozóink mindkettőnknek gyümölcsözők lesznek, nem gondolja?

VESZTES TÁBORNOK: Vitathatatlanul, igen, mindkettőnknek.

GYŐZTES TÁBORNOK: És ha esetleg memoárt ír...

VESZTES TÁBORNOK: Ó, nem, dehogyis...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kedvesen hátha veregeti.)* Ne szerénykedjen velem. Jól van, hogy elszaladt az idő, és... Látja, milyen szomorú az életem most. Folyton csak a tárgyalások, a problémák, a kunyerálások, a telefonok... Nincs sehol egy menedék, ahova elhúzódhatnék, hogy egyedül legyek... Igen, vissza kell térnünk, még ha csak rövid időre is, de vissza kell térnünk a hadjáratok meghittségébe, tábornok úr.
(Megszorítja a kezét.)

VESZTES TÁBORNOK: Állok szolgálatára!

GYŐZTES TÁBORNOK: Én is a magáéra. *(Megnyomja az ajtó melletti csengőt.)* Most kikísérik a kijáratig, anélkül, hogy bárki is tudomást szerezne bármiről. Már itt is vannak. A legközelebbi vizionlátásra, tábornok úr.

VESZTES TÁBORNOK: Parancsára!

(Eltűnik az ajtó mögött. A GYŐZTES TÁBORNOK csillogó szemekkel, elégedetten dörzsöli a tenyerét, majd körbeszökell az ellenállás kis szigetén.)

II.

Ezen a második estén GYŐZTES TÁBORNOKUNK már „támadásra” készen áll. Egészen átszellemülten tanulmányozza az asztalon szétterített haditerveket. Ugyanabban a katonai vászonkabátban van, légiónsapkát visel. Különböző helyszínekre mutogat kövér ujjával, közben mintha kivehetetlen szavakat motyogna. A naplemente félhomályában sapkája bojtja nyugtalanul táncol, mintha ezzel is közvetíteni akarná a külvilág számára ömértósága belső nyugtalanságát.

(Kintről rövid, hálálkodó szavak ballatszódnak be, az ajtó kinyílik és belép rajta a VESZTES TÁBORNOK, aki rögtön ömértósága, a GYŐZTES TÁBORNOK átható tekintetét érezheti magán. A GYŐZTES TÁBORNOK ökleivel az asztalon lévő térképekre támaszkodva elégedett szemekkel fürkészi vendégét.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Amint meglátja beszélgetőpartnerét.)* Ez alkalommal megelőztem, barátom.

VESZTES TÁBORNOK: *(A karórájára mutat.)* Még korán van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze... persze... Én érkeztem korábban. Maga a megtestesült pontosság. Jöjjön, jöjjön csak ide. Lássuk! *(Szinte parancsolóan mutatja, hová álljon. A másik úgy mozog, mintha báb lenne. A GYŐZTES TÁBORNOK felkapcsol egy lámpát, világosság árasztja el a terveket, míg őket továbbra is félhomály borítja.)* Meg is van minden „felszerelésünk”.

VESZTES TÁBORNOK: Lássuk csak...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez itt a Központi Zóna. Itt találja a magasságjelzéseket: 325, 327... Itt van a zónahatár. Itt pedig az enklávé a Keleti Zóna felé.

VESZTES TÁBORNOK: Igen, igen, már látom. Remek!

GYŐZTES TÁBORNOK: A főváros, a külváros, a...

VESZTES TÁBORNOK: Minden nagyon pontos, uram.

GYŐZTES TÁBORNOK: Pontos és megbízható másolata azoknak, amiket annak idején használtunk.

VESZTES TÁBORNOK: Szinte azt mondanám, hogy ezek ugyanazok.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy hatalmas ív papírt lebegtetve.)* És itt van a maguké. Nézze csak, nézze, az erődtítmény vonalai, a védelem bevetési terve. A számok a magasságokat mutatják, a betűk az egységeket, és ezek a számocskák pedig a felszereléseket.

VESZTES TÁBORNOK: *(Felteszi a szemüvegét.)* Lássuk csak.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Cirkuszi porondmester módjára felemeli a kezét és kilép az asztal mögül.)* Vegye szemügyre, vegye csak jól szemügyre. Felteszek majd néhány kérdést... *(A VESZTES TÁBORNOK szemüvegével szinte hozzátapad a papírhoz. Úgy tanulmányozza a haditervet, mint ahogy a rovarokat szokás a mikroszkóp alatt.)* Kétség sem

fér hozzá, hogy maguk tudták, mit csinálnak. A védelem tervét mindig is lenyűgözőnek tartottam. Lenyűgöző volt, hibátlan. A főhadiszálláson tervelték ki?

VESZTES TÁBORNOK: *(Leveszi a szemüvegét és a GYŐZTES TÁBORNOKHOZ fordul.)* Természetesen, ömértósága...

GYŐZTES TÁBORNOK: A terepről, a valóságról...

VESZTES TÁBORNOK: A terepről, a valóságról...

GYŐZTES TÁBORNOK: Szakértő volt mindenki.

VESZTES TÁBORNOK: Természetesen szakértők „voltunk”.

GYŐZTES TÁBORNOK: Látszik. Rögtön észre lehet venni. Majd egy másik alkalommal megmutatom magának a Nyugati Zóna haditervét, akkor majd rögtön látni fogja, hogy ezt a tervet nem hivatásosak készítették. A maguk amatőrökből álló csapata!

VESZTES TÁBORNOK: Ahogy az már lenni szokott egy néphadseregnél.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Éles szarkasmussal.)* Még hogy néphadsereg! Ne használja ezt a szót, amikor komoly stratégiai kérdésekről beszélünk, tábornok. Én úgy mondom „amatőrök”. A helyes kifejezés tehát: „amatőrök”.

VESZTES TÁBORNOK: Amatőrök...

GYŐZTES TÁBORNOK: Most pedig tanulmányozza a mi tervünket. Úgy értem, a „szakértők” által készített tervet. És mondja el a véleményét. Nem kell kapkodnia... *(Mialatt a VESZTES TÁBORNOK újra felteszi a szemüvegét és tanulmányozza a terveket, a GYŐZTES TÁBORNOK a tenyerét dörzsöli és macska módjára, aprókat szökellve járkaál fel-alá a szobában.)* Vizsgálja meg, vizsgálja csak meg jó alaposan. Ha bármi kétsége támadna, kérdezzen... Látja már?

VESZTES TÁBORNOK: Tökéletesen átlátható, az biztos.

GYŐZTES TÁBORNOK: Én és a társaim dolgoztuk ki. Annak a másolata, amelyiket magam rajzoltam, barátom, ezekkel a tervkészítő kezekkel, amelyek sosem remegnek. Ön mit szól hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: *(Ismét leveszi a szemüvegét és a GYŐZTES TÁBORNOK felé fordul, aki fölényes pillantást vet rá.)* Minden részletében tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: Még hogy tökéletes! Nézze csak meg jól.

VESZTES TÁBORNOK: Az az igazság, hogy a papír nem adja vissza hűen a valóságot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ó, hát persze, hogy nem, hát persze, hogy nem. Természetesen nem. A papír és a valóság két teljesen különböző dolog. Kiváló megfigyelés, tábornok. Talán nem tudjuk, hogy a waterlooi csata papíron a legintelligensebb, a legdicsőbb, és – szerintem – a legfenségesebb a haditervek közül? Talán maguk nem tanulmányozták azt a csatát, amely papíron és felépítésében olyan, mintha a nagy Napóleon egyik – ha nem a legnagyobb – győzelmét hozná el? Persze a valóság valami egészen más volt. Ezért mondtam magának, hogy a védelem terve nagyon is jó, nagyon jó. Semmi hibát nem találok benne. *(Az asztalhoz siet és ismét a térképen mutogat.)* Ezek a vonalak mesteriek, ezek a

gócpontok, ezek az enklávék. Mesteriek. Innen hiányzik ez az egész zóna, nem egyértelmű, ezek a magasságok ugyan védtelenek, de a védelmi terv kifogástalan. Gratulálok!

VESZTES TÁBORNOK: Nem, ha én...

GYŐZTES TÁBORNOK: Gratulálok, gratulálok. Mégis, ahogyan azt maga is láthatja, mi nyertünk és maguk vesztek.

VESZTES TÁBORNOK: Miután az ellenállás körülbelül három évig kitartott.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Felkacag.)* He, he, he... Éppen ezt a választ vártam magától, tábornok. Mert maga nem figyelt oda eléggé. *(Újra előveszi a másik tervet és a másik orra elé dugja.)* Nem vizsgálta meg elég alaposan a tervünket: lassú előrehaladást előírányzó tervünk volt, három, vagy akár négy évre is elhúzva. De az Isten szerelmére, drága tábornokom, maga még mindig azt gondolja, pontosabban maguk még mindig azt gondolják, hogy mi nem úgy építettük fel a terveinket és nem láttuk előre, hogy ennyi ideig fog tartani?

VESZTES TÁBORNOK: Ön is nagyon jól tudja, hogy mi is épp úgy láttuk ezt előre... A kezdetektől fogva tudtuk, az első offenzívától, hogy önök nem akarták gyorsan elfoglalni a fővárost.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor hát?

VESZTES TÁBORNOK: Az a helyzet, hogy azt is tudni kell ilyenkor, hogy a háború elhúzódását mi befolyásolja: a stratégiai parancs vagy netán a szükségletek?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Felemelve a hívelykujját.)* Na most... na most aztán fején találta a szöget. Ráhibázott, tábornok. Épp most definiálta tökéletesen a háború művészetét: kiegyensúlyozott stratégia, hatásos taktikák, mindenféle szükségletek, a topográfiai, az emberi, a technikai, a... És összhangban kell cselekedni. *(Megveregeti a vállát.)* Mindig is úgy tartottam, hogy maga egy igazán jó szakember volt. Egy jó szakember, és igazán nagy kár, hogy a másik oldalon állt. Megismétlem. Megtisztelő számomra, hatalmas megtiszteltetés volt, hogy éppen maga adta át nekünk a fővárost, miután az összes taktikai lépését véghez vitte. Úgy hullott az ölünkbe, mint egy „érett gyümölcs”. *(Lebukkan a tábori székbe.)* Éppen erről a telefonról kaptuk a megadásról szóló hívását. Valami, amire – természetesen – számítottunk, mivel tökéletesen megjósolható volt. Úgy ízlelgettük, mint valami csemegét, néztük amint – ahogyan azt már az imént mondtam is magának – érett gyümölcsként hullik az ölünkbe. Mert amikor mindent úgy csinál az ember, ahogy eltervezi, lépésről lépésre, jól felépítve, tökéletesen kivitelezve, akkor eléri az áhított végkifejeletet, a célt. Bevonulás, előrehaladás, ütközet, győzelem és a győzelem mámore. *(Saját hatalmas bölcsességétől öntelten befészkel magát a karosszékbe.)* A VESZTES TÁBORNOK az olvasólámpa fényében lehagoltan áll, mint aki rendőrségi kihallgatáson van. Lassan leveszi a szemüvegét.)

VESZTES TÁBORNOK: Nincs ellenvetésem, ömértósága. Ön győzött, mi pedig veszítettünk.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mégis itt van az a waterlooi csata.

VESZTES TÁBORNOK: Meg a történelmi determinizmus, vagy a gondviselés, vagy a fatalizmus, vagy akármi legyen is... *(És amint ezt kimondja, a VESZTES TÁBORNOK öklével rácsap a tervre.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: Badarság! Csak az értelmiségiek üres fecsegése, barátom. Determinizmus, sorsszerűség. Ezeket én már töröltem a szótáramból. Én mindig is tudtam, hogy győzni fogok. Mindig. Maguk viszont a kezdetektől fogva vesztesekként viselkedtek. Nézze, én biztos voltam benne, hogy nyerni fogok, mint ahogy most is biztos vagyok abban, hogy a zsidók, a szabadkőművesek, a kommunisták és a többi nemzetközi ellenlábas ellenére én a végsőkéig, a halálomig megtartom a hatalmamot.

VESZTES TÁBORNOK: Engedje meg, őméltósága, hogy minden tisztelettemmel elmondjam...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Félbeszakítja.)* Csak tessék, mondja csak. Ne féljen! Nyugodtan beszélhet nyíltan, nem hall minket senki. Itt teljesen őszintének kell lennünk. Halljuk, mit akart mondani?

VESZTES TÁBORNOK: Csak egy ostobaságot, ami talán újfent csupán értelmiségiek üres fecsegése ön szerint. De úgy vélem, teljesen logikus, hogy most, immár a győztes szemszögéből, így látja a dolgokat...

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, tessék, tudtam, hogy ezt fogja felhozni. Mármint a különböző „szemszög” kérdését. Áh, igen! Az a filozófus, hogy is hívják? Az, amelyiknek olyan neve van, mint egy torreadornak...

VESZTES TÁBORNOK: Talán megengedi, hogy kétségbe vonjam a diadalittasságát, már elnézést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Még hogy diadalittasság!? Csak nyugodtan...

VESZTES TÁBORNOK: Úgy értem, szeretném megtudni, hogy vajon őméltósága akkor is ilyen biztos volt a győzelmében, amikor átvette a hadműveletek irányítását, amikor a hadjárat vezetője lett.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rázza a nevetés.)* Kétkedik benne? Teljesen megértem, barátom, hogy kétkedik benne. Láthatja, hogy én a maga „szemszögéből” is tudom nézni a dolgokat. Habár, nyilvánvalóan nem gondolta végig. Nézze csak, például, amikor aznap este a parancsnoki kinevezésemről vitatkoztak, én már előre tudtam mindent. Miközben az a „kecskeszakállas”, meg az a „kövér” és a többiek azon tanácskoztak, hogy átadják-e nekem a hatalmat vagy sem, mit gondol, én mit csináltam? A lábamat lóbáltam? Nem, uram. A légiósaim már körbevették a palotát, a páncélosaim úgyszintén, arra az esetre, ha esetleg azok a semmirekellők visszakoznának. Mert abban az esetben... hm... hát igen... Egy tábornok sosem kegyelmez az ellenségének. Sosem áll le. És én meg voltam arról győződve, hogy én vagyok az egyetlen, a nélkülözhetetlen, hogy nekem kell irányítanom, mert ennek így kellett lennie.

VESZTES TÁBORNOK: *(Kilép az asztal mögül.)* Leülök egy kicsit, ha megengedi...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon kedvesen.)* Ó, persze, kérem, üljön csak le. Üljön le ide. *(Parancsolóan a székre mutat.)* Ha gondolja, megihatunk egy csésze teát.

(Csend. Mindketten hallgatnak. A tea alig hallhatóan forr a tűzhelyen.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Fáradt és keserű hangon.)* Nem volt könnyű nekünk azzal a hadállománnyal dolgozni, pontosan tudja maga is. Egy nem épp szabályszerű hadsereggel, és amelyet az első néhány hónapban a legszörnyűbb anarchia jellemzett. Azok a Nemzetközi Brigádok, hogy egy példát mondjak.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Vállon veregeti.)* Jól van, elismerem. Ilyen hadállománnyal még akkor sem könnyű dolgozni, ha maguké a leggazdagabb vidék, a legjobb felszerelés, satöbbi, satöbbi.

VESZTES TÁBORNOK: Önöké volt a legjobb hadállomány.

GYŐZTES TÁBORNOK: Menjünk szépen sorjában, barátom. Maguknak valóban elég silány, eszmék nélküli emberállományuk volt. Megrontotta őket a marxizmus, éppúgy, mint azokat az idegen zsoldosokat. De mit gondol, nekem milyen embereim voltak? Maga azt gondolja, hogy azok a falangisták, azok a karlisták, meg a többi népség jobb volt? Tényleg így gondolja? Emlékszem, Mussolini – nyugodjék békében – egyszer elmesélte nekem, milyen nehéz egy olyan országot irányítani, ahol a jó ég tudja hány millió fasiszta van. Erre én azt feleltem, hogy szívesen megnézném őt a helyemben, hogyan irányítana egy olyan országot, ahol csupán néhány millió falangista és karlista van. Emberállomány, áh, az emberállomány mindig a leggyengébb pont.

VESZTES TÁBORNOK: Meglep, hogy ezt mondja.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt látom, tábornok, azt látom. De beszéljünk őszintén. Az ostoba és rendezetlen tömegben nem volt könnyű fenntartani az egységet, ezt maga is tudja jól. Szerencsések, amiért összetartotta magukat a marxizmus. Akárhogy is legyen, ha ki tudták volna használni a marxizmust, értékes fegyver lehetett volna a kezükben.

VESZTES TÁBORNOK: *(Csípősen.)* Mégis hogy tudja összehasonlítani ezt a materialista eszményt – ahogy fogalmazott – és az önök szent hazaszeretetét? A szülőföld, a hagyományok, az oszlopos szűzanya, satöbbi, satöbbi.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne ringassa magát hiú ábrándokba, drága barátom. A patriotizmust, mint minden jelentőséggel bíró dolgot, egészséges mértékkel kell adagolni. Nyilvánvaló, hogy abban a pillanatban elsődlegesnek bizonyult, bár tudni kellett, hogy hova vezet. De most például, ebben a pillanatban – és én úgy vélem, még mindig harcban állok –, a patriotizmus rendkívül veszélyes lehet.

VESZTES TÁBORNOK: *(Támadóan.)* Főleg az Egyesült Államokkal kötött egyezmény után.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rövid hallgatás után. Figyelmesen nézi.)* Pontosan. Manapság ez a nagy patriotizmus és a hazafiak okozhatnak kellemetlenségeket. Jobb megszabadulni tőlük. De nem csak most, hanem a hadjárat alatt is így volt. Ahogy

azt maga is nagyon jól tudja, a hazafias buzgalmuk miatt agyon is kellett lőni néhányukat.

VESZTES TÁBORNOK: Persze, persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Úgy értem, végül is maguk, akik a marxizmus zászlaja alatt harcoltak, amely tömegeket megmozgatni képes eszme, vakon engedelmeskedő csordává változtathatták volna a csapataikat, akik még a lehetetlenre is képesek lettek volna. Ott van például az a kis kínai, az a Mao-Ce-tung. Egy vezér eszményképe éppen ilyen: egy vakon engedelmeskedő és formálható tömeg. Egy tökéletesen irányított bozontos állat, mely úgy mozog, mintha rugóval húznák fel.

VESZTES TÁBORNOK: Mi végül is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Maguk mi?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem hiszem, hogy bármi haszna lenne.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mit akart mondani? Gyerünk, bökje ki, ne érezze kínosnak.

VESZTES TÁBORNOK: Zavarba hoz a kérdéseivel.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nyájasabban.)* Igyuk meg ezt a teát, azzal kicsit erőre kapunk, tábornok. *(A teáskannából lép és megtölti a csészéket.)* Maguk..., maguk..., sejtem, mit akarhatott mondani... *(Odanyújtja neki a teáscsészét.)* Maguk olyan humanisták voltak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Felemeli a fejét.)* Lehetséges.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ebben az esetben a legkényelmesebb otthon maradni, higgyen nekem.

VESZTES TÁBORNOK: Minket kicsaltak hazulról.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Éhezettel szűrösli a teát.)* Én csaltam ki magukat hazulról. Erre célzott?

VESZTES TÁBORNOK: Vagy a történelmi sorsszerűség.

GYŐZTES TÁBORNOK: Az ugyanaz, mivel a történelmi sorsszerűség én magam vagyok...

(Csend.)

(Most úgy beszél, mintha az egész világhoz szólna.) Az első perctől fogva kételkedtek a győzelmükben. Nem harcokként harcoltak, hanem egyszerű zsoldos hivatalnokokként. Egy minisztériumi rendeletekből és éjjeliőrökből összetákolt hadsereg, melyet néhány toprongyos miniszter próbál irányítani... Szabadfoglalkozásúakból álló vagy börtönből szabadult népség. Ilyen volt a maguk serege. A világ összes szocialista kormánya magukat támogatta. Az elkerülhetetlen veszteség eszménye! *(Mint aki épp most tér vissza a földre.)* Mondok én magának valamit, még akkor is, ha emiatt a földkerekség legcinikusabb emberének fog tartani. A maguk hadseregét, azt a pénzre és rangra áhítozó hivatalnokokból álló hadsereget most már én is követendő példának gondolom. Lassacsán, ahogy azt maga is tudja, a mi hadseregünk épp ilyenné vált: egy rakás puhány éjjeliőrré, hivatalnökká és portássá. Nem kell tartanom attól, hogy a

hadsereg a fejemre nő. Láthatja, hogy milyen remek tanulsággal szolgált a maguk példája.

VESZTES TÁBORNOK: Elnézést, hogy ezt mondom, de talán..., nem is tudom...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi az?

VESZTES TÁBORNOK: Hogy eltértünk a témától. Stratégiai kérdésekről vitáztunk és áttértünk, nem is tudom, hogy politikai, vagy...

GYŐZTES TÁBORNOK: Stratégiai, tábornok, minden a stratégiáról szól. Semmi másról nem beszélünk, mint szintisza stratégiáról.

VESZTES TÁBORNOK: Persze, persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az egész életem szintisza stratégia. Az is volt, és az is lesz mindig. *(A VESZTES TÁBORNOK tűnődve forgatja a szemét.)* Mindig is jó voltam abban, hogy a megfelelő helyre állítsam a gyalogokat, majd a megfelelő pillanatban leüssöm őket. Jelenleg is a szeszélyeimnek megfelelően állítom fel, vagy távolítom el őket, mert mindig mindenre volt megoldásom. Sosem féltem a nehézségektől, és éppen ezért nem veszítettem el a nyugalمامat. Úgy vélik, hidegvérű vagyok, pedig nem erről van szó. Én galíciai vagyok, nekem forró a vérem. Bevallom magának, épp ma kaptam dührohamot. Tudja miért? Mert az a Perón tábornok itt nálunk, Spanyolországban kért menedéket. Egyébként mélységesen megvetem, mint a hozzá hasonló többi szerencsétlent. Mégis menedéket kell adnom neki. Ez rettenetesen bosszant. De bekaptam egy pirulát és elmúlt. Most pedig ki kell találnom, hogyan húzhatok hasznot ennek a szerencsétlen argentinnek az ittlétéből. Valami haszna biztosan lesz. Ön lobbanékony természetű?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, bevallom, sosem voltam, és nem is vagyok lobbanékony. Mostanában még annyira se.

GYŐZTES TÁBORNOK: Egyetlen tábornok sem engedheti meg magának, hogy lobbanékony legyen. Azt beszélik, Napóleon az volt, de én úgy vélem, az egész csak színjáték volt. Hitler szintén, de ő is csak szerepet játszott. De végül is mindkettőt legyőzték. Csúf halált haltak. Meglátja, én hatalmam teljében halok majd meg.

VESZTES TÁBORNOK: Ó, nem hinném, hogy azt én megérem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Szerintem maga fiatalabb, mint én.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem kor kérdése.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor sajnálom, hogy nem adhatom meg magának ezt az örömet. Igaza lehet, mivel tényleg jó erőben érzem magam. Az orvosaim előírásai szerint élek, habár ostoba mind. De van még erő ezekben a karokban és ezekben a lábakban, képes vagyok órákon keresztül horgászni. A vadászat mindig is elgyengített. És a dolgozószobámban töltött óráknak is megvan a maga haszna. Nézni azt a sok törpét, amint fejet hajtanak egy másik előtt.

VESZTES TÁBORNOK: Biztosan nagyon élvezetes lehet.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na meg persze ott van az alkotás öröme. Hiszen mi is alkotunk: egy progresszív, szociális és igazságos rezsimit hozunk épp létre. Perón rezsimjénél sokkal jobbat. Egy sajátos demokráciát, habár sokszor a titkolt, de egyre

jobban kordában tartott lobbanékonyágom arra késztet, hogy igazi diktatúrát vezessek be. Pedig én nem akarok diktatúrát a hazámban. Na, jó, most már tényleg eltértünk a témától. Személyes és aktuális területre tévedtünk. Majd máskor beszélünk az jelenünkről is, ami nem más, mint a keresztes háborúink ésszerű következménye, se több, se kevesebb.

VESZTES TÁBORNOK: Szeretnék feltenni önnek egy kérdést, őméltósága...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérdezzen csak. És kérem, ne szólítson őméltóságának. Itt mindketten egyszerű tábornokok vagyunk. Stratégák. A nagy katonai család tagjai.

VESZTES TÁBORNOK: Azt akartam kérdezni, hogy mi volt ön számára a legnagyobb nehézség a küzdelmes hadjárat alatt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Érdekes kérdés. Tökéletes módja, hogy visszatérjünk a hadszíntérre. Összevethetnénk, és biztos vagyok abban, hogy az én nehéz pillanataim nem egyeznek meg a magukéival. De nyíltan válaszolok, vezetéknememhez hűen, nem hiába *őszinte* a Franco név jelentése. Sokszor előfordult, hogy nyomasztott a gondatlanság, a visszavonhatatlantól való félelem. Amit természetesen legyőztem. Nem, nem a hadjárat elején, amikor mi még egyszerű lázadók voltunk, és úgy tűnt, a maguk milíciája gond nélkül elsöpör minket. Azt kell, hogy mondjam, katonai szempontból sosem féltém maguktól. Még annak ellenére sem, hogy a Nemzetközi Brigádok, Svájc és az oroszok aranya is magukat támogatta.

VESZTES TÁBORNOK: Önöket pedig Németország, Olaszország és... az a harmadik is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Anglia. De ha megengedi, erről máskor beszéljünk. A feltételezett támogatókról. „Ne bízz senkiben!” De válaszolok a korábban feltett kérdéseire. Félelmeim mindig a seregem lehetséges széthúzásából fakadtak. Ez olyasmi, ami magukat sosem nyugtalanította, mert nem is ismerték az összefogást. A hadjárat elején aggasztott az az iszákos sevillai tábornok is, akitől végül megszabadultam. Az első diadalmas év végén, amikor azok az ostoba falangisták zúgolódtak. És amikor a döntő csata előtt az úgynevezett külföldi hatalmak azzal bosszantottak, hogy fegyverszünetet kérnek. Láthatja, engem sosem a politikai, hanem a katonai problémák aggasztottak.

VESZTES TÁBORNOK: Azért megnéztem volna, hogyan harcol a másik oldalon, érdekes lett volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Á, szóval maga nem hiszi, hogy abban az esetben is győztesen kerültem volna ki a háborúból?

VESZTES TÁBORNOK: Megtartani az egységet azok közt a szétforgácsolt csoportok közt.

GYŐZTES TÁBORNOK: De az Isten szerelmére, volt valaha is összetartó a nép? Gondolja csak végig országunk történelmét. Tekintsen vissza a XIX. századra. Elnézését kérem, tudom, hogy ugyanolyan jól ismeri, mint én. Arra akartam kilyukadni, hogy az egységet erőszakkal lehet fenntartani. Vérrel és verítékkal, drága barátom. Ha én vezettem volna a csapataikat, természetesen győztesen kerültek

volna ki a háborúból, és akármennyire is ragaszkodik az ellenkezőjéhez, sokkal egyszerűbb dolgom lett volna velük, mint a saját katonáimmal. Nem, nem. Nem a különböző nézetek számítanak, hanem a cél. Önök azért vesztettek, mert – nézze el nekem ezt a közhelyet – nem akartak nyerni. *(Kényszeredetten felnevet.)*

VESZTES TÁBORNOK: Minden bizonnyal.

GYŐZTES TÁBORNOK: És úgy vélem mára be is fejeztük. Ha rajtam múlna, reggelig beszélgethetnénk. El sem tudja képzelni, micsoda öröm számomra egy olyan intelligens emberrel beszélgetni, mint maga. Kilépni a dolgozószo-
ba fogságából és belépni az „ellenállás kis szigetére” igazi felüdülés. Higgyen nekem, tábornok.

VESZTES TÁBORNOK: Rendkívül hízelt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Olyan őszinte vagyok magával, ahogyan senki mással azok közül, akik megfordulnak érrefelé, beleértve a hűn szeretett családomat is. Persze számomra sosem létezett a hadseregen kívül másik család. Abból meg már nem sokan maradtunk: maga és én, meg még néhányan. Na, akkor várom a következő alkalommal, ami talán most későbbre toródik majd. Sok elintéznivalóm van. Jelentéktelen ügyek, de mégis bosszantóak. Miniszteri kinevezések, és a többi. De örülnék, ha összeszedné egy kicsit magát. Úgy értem, legyen kissé harciasabb.

VESZTES TÁBORNOK: Ma kérdeztem is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Csak bátortalanul, félénken. Örülnék, ha megszorogatna, ha nyílt terepen hívna párbajra, ha belém kötne. Lássuk, képes-e elbizonytalanítani a saját váramban, he? Mert az én terepem a harc. Még ha nincsenek is ellenségeim. Úgy értem, erős, ügyes, intelligens, hozzám méltó ellenfelek. Legyen maga ez az ellenfél, drága tábornokom, drága barátom...

III.

Ezen a harmadik napon mindkét tábornokok már a szobában van, már „harcolnak”. A GYŐZTES TÁBORNOK egy dobozból játékkatonákat, ágyúkat, harckocsikat, hadianyagot szállító vonatokat és kis repülőket vesz elő. Az üres, tervrajzoktól és papíroktól megtisztított asztal közepén, egy vár áll, mely a figurák elhelyezéséhez szolgál színtérül.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Olyan lelkesedéssel szedegeti a figurákat a ládából, mint a betlebemes játékot leporoló kisgyerek.)* Gyerünk, barátom! Állítsa fel a védvonalát... Az idő sürget...

VESZTES TÁBORNOK: *(Felteszi a szemüvegét.)* Az a helyzet, hogy nem tudom pontosan megkülönböztetni, melyek tartoznak hozzám...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Abbahagyja a figurák válogatását.)* He, he, he... Egy olyan igazságot fogalmazott meg, amely csak úgy kicsúszik a szánkon...

VESZTES TÁBORNOK: Várjon, hadd figyeljem meg őket...

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem... Látom már, hogy magából a tudatalattija beszél, az, amiről az a bosszantó zsidó is beszélni szokott...

VESZTES TÁBORNOK: Freudra gondol?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ő lesz az. Azt mondta, nem tudja, melyikek tartoznak magához. Éppen ugyanez történt magukkal a keresztes háború idején is. Soha nem voltak igazán saját seregeik, nekem azonban...

VESZTES TÁBORNOK: Az Istenért, tábornok, maga szörnyű...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Ismét a figurákat pakolgatja.)* Összeszedte már magát?

VESZTES TÁBORNOK: Rendben, azt már tudom, hogy ezek a mórok nem hozzám tartoznak, és a vörös sapkások sem... Kitehette volna a zászlókat...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kissé mérgesen.)* Milyen zászlókat? Csak egyetlen zászló van! A hazáé! Maguk mindig a formaságokhoz ragaszkodtak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Mintha kezdené felismerni a figurákat.)* Lassan a birtokomba veszem a területet.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon szárazon.)* Gratulálok.

VESZTES TÁBORNOK: *(A katonákat a várral szembe helyezi el, míg a GYŐZTES TÁBORNOK a támadó vonalat állítja fel valamelyest távolabb.)* De attól tartok tévedek... És mivel ön a legkisebb hibát sem nézi el...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(felemelve egyik ujját)* A legkisebbet sem.

VESZTES TÁBORNOK: Már éppen megkülönböztetem a hozzánk hű erőket *(nyomatékkal ejti ki a szót, de a másik nem veszi észre)* a milicistáktól, a nemzetközi brigádoktól, akik nagyon jól harcoltak, jól végezték a dolgukat, de azok éppúgy lehettek volna köztársasági katonák, mint álcázott monarchisták.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nagyon éles meglátás, nagyon jól mondja, mert a monarchisták – maga a megmondhatója – mindig két fronton ügködtek. Tudja maga is, hogy sokan közülük szabadkőművesek voltak, és még ma is azok.

VESZTES TÁBORNOK: Rendben... Akkor felhelyezem a sajátjaimat, és ha tévedek... Hát pech. Ide teszem az előhadat, az első lépcsőt, a második lépcsőt, a tartalékokat, és a lőszerszállító vonatot...

GYŐZTES TÁBORNOK: Igyekszem nem tévedni. És, egyébként, nem tudom, hogy megfigyelte-e, hogy magának sokkal nagyobb a hadiállománya. Van légierije, sok repülője, nekem viszont csupán két ócska gépem van, így segítségül kell hívnom a német Junkersekét...

VESZTES TÁBORNOK: *(Gúnyosan.)* És az olaszokat, mivel az olaszoknak kitűnő légierije van...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rákontrázva.)* Azért az angolok repülői se rosszak.

VESZTES TÁBORNOK: Csak hát kevésbé megbízhatók.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Lázás buzgalommal pakolja a figurákat.)* Tájékoztatom, ellenséges tábornok, hogy szinte az egész állományom felsorakozott a főváros előtt, és maga még mindig bizonytalankodik a védelem elrendezésén. Ez hatalmas hiba...

VESZTES TÁBORNOK: *(Kissé nyájasan és viccelődve.)* Ott mennek elől a nemzetközi brigádok... mellettük a milicisták. A hátvédelemben pedig a hivatások, a tiszték...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mint egy kisgyerek, megfog egy repülőt és a vár fölé emeli.)* Tájékoztatom, hogy le fogom bombázni a fővárost. Ugyanis maga elővigyázatlan volt, és nem helyezte el a vadászgépeit.

VESZTES TÁBORNOK: A mindenségit! Igaza van! A vadászgépek, a vadászgépek!

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Gúnyosan.)* A vadászgépek, a vadászgépek, a vadászgépek! Nézzel Bumm, bumm, bumm, bumm, bumm, bumm, bumm! Nézze meg ezt a pusztítást, jól nézze meg! A főváros központja füstöl, mert a fabatkát sem érő gépei nem szálltak fel.

VESZTES TÁBORNOK: *(Szinte komolyan.)* Annak az ostoba Herrerának a hibája, mindig csak az az arisztokrata hencegése...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az én németeim bombákat fognak robbantani, meg még több bombát, mert ezeknek a fiúknak a leghőbb vágya, hogy kipróbálják a gépeik teljesítményét, és a bombáik halálos erejét.

VESZTES TÁBORNOK: Rendben. Köztudott, hogy maga egy zseni az ilyen meglepetésszerű támadásokban.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez van akkor, látja, hogy ha mindenkire fordulhat, de nem bízik senkiben. És most megint bombázom... *(Megáll, hogy megfigyelje a VESZTES TÁBORNOK védelmi vonalát.)* Na, hát nem rossz. Jól helyezte ki az állományát. Kitűnő gondolat, hogy a tengerpart felé vezető út kijáratához helyezte el őket. Én mégis jobban figyelnék a határ felé tartó útra... De hol vannak a tartalékai?

VESZTES TÁBORNOK: Ez egy szigorúan bizalmas hadi titok.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mozdulatlanul figyeli.)* Véletlen nem volt maga szabaddkőműves?

VESZTES TÁBORNOK: Most ezt miért kérdezi tőlem? Maga is jól tudja, hogy nem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert nem vagyok biztos benne. Fiatalon sok butaságot elkövet az ember, amit aztán megbán...

VESZTES TÁBORNOK: Renden. Úgy tűnik nekem, mintha haragudna rám azért, mert erős védelemmel láttam el a fővárost, amit maguk nem tudnak áttörni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon ravaszul.)* Nem törjük át. Most még nem. Mert csak két része van a frontnak és ennek az útnak. Az egyik a folyó felőli, amit nem tudnak elfoglalni, még akkor sem, ha személyesen Sztálin jönne maguknak segíteni. És sok levágóvaló tarló is van arrafelé. Nem törjük át, nem, de ágyúval fogjuk felperzselni magukat, lassan felégetjük a fővárost, fokozatosan semmisítjük meg.

VESZTES TÁBORNOK: *(Kissé szomorkásan.)* A főváros szerencsétlen lakosainak kell majd kiállnia azt a szenvedést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, szépen vagyunk, kibújt magából a humanista. Nem gondolja, hogy evakuálni kellene ezt a hasznavehetetlen népet?

VESZTES TÁBORNOK: Persze, hát hogyne, és már meg is indult az evakuálás.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert mikor szorosabbra vonjuk majd az ostromgyűrűt, élelmiszer nélkül fognak maradni és akkor...

VESZTES TÁBORNOK: Éppen ezért van nekünk olyan államfőnk, aki kiváló egyetemi tanár, az orvostudomány doktora. Órákon át számolgatja, hogy mennyi vitaminra van szüksége a szervezetnek a túléléshez.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen, de kárpótlásul ott van maguknak az a Manolita*, aki mást se tesz, csak pazarol. Legyenek óvatosak azzal a ravaszdi rókával! Jól megkopasztja majd magukat, még a Pradóból is elviszi a festményeket. De én nem hagyom, jól lebombázom. Bum! *(Felemel egy repülőt és a vár tetejére helyezi.)* Nyolcszáz kiló bomba, hogy az ő értékes műkincse nehogy kijusson az országból.

VESZTES TÁBORNOK: Nos, maga mindent tud. Így utólag persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Én előtte is tudtam.

VESZTES TÁBORNOK: Kitűnő kémhálózata volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: És maguknak egy utálatos kémelhárítása, rengeteg kellemetlenkedő külföldivel.

VESZTES TÁBORNOK: Nem az én hibám.

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért, tán az enyém?

VESZTES TÁBORNOK: Utálom a kémeket.

GYŐZTES TÁBORNOK: Pedig nagy szükség van rájuk. Ráadásul önmagukat semmisítik meg, a saját gyengeségük miatt buknak el. Ugyanaz történik velük is, mint magukkal...

VESZTES TÁBORNOK: Engem ne sértegetsen!

GYŐZTES TÁBORNOK: Én csak nevén nevezem a gyereket.

VESZTES TÁBORNOK: Még maga is beleesett a csapdába?

GYŐZTES TÁBORNOK: Én? A csapdába? Milyen csapdáról beszél?

* Manuel Azaña, spanyol politikus, a II. Spanyol Köztársaság elnöke 1936–1939 között.

VESZTES TÁBORNOK: A kémei nem értesítették a Nemzetközi Brigádok érkezéséről.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga még mindig ebben hisz? Még mindig azt hiszi, hogy az a csőcselék akadályozta meg a bejutásunkat? Megajándékozom magukat ezzel a sületlenséggel.

VESZTES TÁBORNOK: Maguk is megtapasztalták ezt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azért mondom... De magának csak annyit kellett volna csinálnia, hogy őrizi a tengerpart felé vezető utat.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem az én kompetenciám. Én csak a központi zónáért felelek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért, talán ez nem a vezérkar kompetenciája?

VESZTES TÁBORNOK: Nagy a tülekedés, és a hatalmamnak vannak határai...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezek miatt a határok miatt, nézze csak *(áthelyezi a figurákat)* a seregeim le fogják vágni a tengerpart felé vezető utat.

VESZTES TÁBORNOK: Bárhogya is figyelmeztetem, nem lesz...

GYŐZTES TÁBORNOK: A főváros védelme, a gyönyörű fővárosé, teljesen elvakította magukat.

VESZTES TÁBORNOK: Én tudtam... Pontosan tudtam, hogy onnan fognak támadni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem a tapasztalatlanság miatt volt. De a veszteségek után, amiket északon elszenvedtek... Nézze, ha mi odaérünk a tengerhez, és bekerítjük azt a területet, maguk gyakorlatilag el lesznek teljesen szigetelve.

VESZTES TÁBORNOK: Ostrom alatt leszünk.

GYŐZTES TÁBORNOK: A gondosan védett fővárossal, természetesen. De nekünk még a légierőre sincs szükségünk, mert a folytonos ágyútűzzel jól felperzseljük magukat. Szegény és szenvedő nép az alkalmatlan tábornokok kezében!

VESZTES TÁBORNOK: *(Rácsap az asztalra, majd elhajít néhány figurát.)* Önnek nincs joga sértegetnie engem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem sértegetem. Tudja jól, hogy magát kivételnek tartom, egy tiszteltre méltó kivételnek. Ez a véleményem úgy gondolom nem egyezett soha a társai véleményével. Közülük többen száműzetésben vannak, nem is beszélve a kommunistákról és ezekről...

VESZTES TÁBORNOK: Árulónak tartanak, erre céloz?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga mondta... Én...

VESZTES TÁBORNOK: Ha már az árulóknál tartunk. *(Hirtelen elszántan.)* Rádásul nincs minden veszve. Ez a zóna még a miénk. Maguknak át kell kelniük a folyón. Nem lesz egyszerű.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem lesz egyszerű, de ez lesz a híres csata! Ha volt is nehézségünk, az nem a maguk hasztalan ellenállása miatt volt. De nem is azért, mert mi ne lettünk volna eléggé elszántak! A késlekedés a külföldi diplomaták, a szabadkőműves tömeg miatt volt, akik azt hitték fegyverszünetre kényszeríthetnek.

VESZTES TÁBORNOK: De voltaképpen ők az ön pártján voltak...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Elengedi a füle mellett.)* Ha ehelyett maguk elhagyták volna a fővárost, otthagyták a külföldi követségeket. De nem, maguk nagyon is jól megvoltak a fővárosban, fogadásokat adtak a villákban, ezüst étkészlettel etették a külföldi tudósítókat, kommunista költőkkel rendeztek estélyeket. Doña Manolita nagyon élvezte.

VESZTES TÁBORNOK: *(Rosszkedvéen félrehúzódik az asztaltól.)* Nem vagyok hajlandó tovább folytatni ezt a játékot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne bosszantson fel! Világosan megmondtam: csak játszunk, ez pusztán játék. A többi már megtörtént...

VESZTES TÁBORNOK: De maga visszaél a helyzettel.

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudja jól, hogy a győzelem kiélvezése a támadás utolsó fázisa.

VESZTES TÁBORNOK: És ebben maga egy nagyon dörzsölt stratégia. Rendben, élvezze csak ki a győzelmet!

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán maguk nem élvezték volna ki ugyanennyire? Talán maguk megkegyelmeztek volna nekünk? Talán maguk nem plántálták volna el a szörnyű kommunizmust a hazánkban?

VESZTES TÁBORNOK: Elég legyen most már! Mindig ugyanazzal jön! A kommunizmus. A kommunizmus! Ha nem lett volna kommunizmus, nem is tudom önök mihez kezdtek volna.

GYŐZTES TÁBORNOK: Feltaláltam volna. Feltaláltuk volna. Tudja, nem szégyellem kimondani, hogy stratégiai és taktikai szempontból a kommunizmus csodálatos dolog, egy fegyelmezett, kemény párt, ami képes megfogni és medrébe terelni a tömeget. Követendő példa egy vezető számára. A gond csak az, hogy mi katolikusok vagyunk, ezért nem tudunk elfogadni egy olyan materialista ideológiát, amely az ember leglényegesebb részét pusztítja el...

VESZTES TÁBORNOK: Humanista...

GYŐZTES TÁBORNOK: Spiritualista...

VESZTES TÁBORNOK: Lényegtelen. Magának mindig igaza van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen, nekem mindig. Senki sem tudná elhíttetni velem az ellenkezőjét. Soha. Ön is látja, hogy mára az egész világ igazat ad nekem, és még a legősibb külföldi ellenségeink is visszavonulnak a karámba.

VESZTES TÁBORNOK: Önnek szerencséje volt... Meg ott voltak a nagyhatalmak, akik előtt hajbókolt...

(Feszült csend. A VESZTES TÁBORNOK nagyon ideges. A GYŐZTES TÁBORNOK lassan sétál, szemét le nem veszi a másiktól.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt hiszem itt az ideje, hogy megigyük a mai teánkat. Attól majd ellazul egy kicsit. Ha gondolja, hozathatok hársfateát is.

VESZTES TÁBORNOK: *(Dühösen kitörve.)* A hársfatea!

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Éppen a teáscsészéket tölti.)* Vigyázzon, tábornok, vigyázzon! Még a végén kiderül, hogy maga egy lobbanékony ember. A hársfateáról mindig eszembe jut az a szégyentelen, nőcsábász tábornokunk, tudja, az a részeseges alak. Egy dalt énekelgetett, ami örökre bevésődött az emlékezetembe. Hogy is volt? Igen, már emlékszem:

Igyál teát, cukorfalat, hársat,
anyádnak is ez volt a szokása.

Azok a trágár kis dalocskák, amiket annyira szerettek énekelni a seregben. Az egyiket az a Chelito* énekelte, emlékszik? Vagy egy másik utcanő, azok közül, akiket annyira szerettek a katonák, bár én sosem találtam bennük semmi vonzót. Milyen a tea?

VESZTES TÁBORNOK: *(A teából kortyolva.)* Elnézést kell kérnem.

GYŐZTES TÁBORNOK: El kell ismernem, egy kicsit illetlen voltam. Nekem kell elnézést kérnem. Ülünk le. Végül is jót harcoltunk. Ez alkalommal úgy védekezett, mint egy vaddisznó.

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mindketten ülnek, békésen társalognak.)* Végül is, mindketten a történelmet írjuk, csak ki-ki a maga módján.

VESZTES TÁBORNOK: Hát persze, a történelmet...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mindkettőnknek lesz helye a történelemben. Már meg is van. De ezért be kell vallanom valamit. Talán túlzottan is tartok a történelem ítéletétől, hogy hogyan értékel majd az utókor engem és a keresztes háborúmat.

VESZTES TÁBORNOK: Ön után az özönvíz – így mondják, nem?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyanúgy, ahogy egy hadsereget lehet irányítani, milyen jó lenne, ha helyes mederbe lehetne a történelmet is terelni, ha ki lehetne javítani a hibáit. Valamit sikerült tennem, de sajnós a történelem sokszor más mederben halad. A nép meg mindig hálátlan. Tudja, mit mondok? Én majd húsz évnyi békét adtam ennek az országnak, ilyenben még ennek a népnek nem volt része korábban. És mégse jutott eszébe senkinek sem, hogy Nobel-békedíjra jelöljön.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nagyon gúnyosan.)* Ne legyen elkeseredve! Talán majd egyszer...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez tény. Ez az igazság. Ki tett többet nálam a békéért?

VESZTES TÁBORNOK: Ha így gondolja...

GYŐZTES TÁBORNOK: Teljesen meg vagyok róla győződve. Kérdezzen meg bárkit, hogy igaz-e. Mindenki el van ragadtatva a békénktől. És nem azért, mert propagandacélokra használtam volna fel.

VESZTES TÁBORNOK: Egy újabb dolog, amit ki tud élvezni.

* Consuelo Portela (1895–1959) – művésznevén: *La Chelito* – népszerű spanyol kupléénekesnő volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon epésen.)* Mára megelégszem annyival, hogy megghiúsítottam a fővárost védő tökéletes vagy majdnem tökéletes tervét.

VESZTES TÁBORNOK: Ezen a világon semmi nem tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: A waterlooi csata, ismétlem, az tökéletes volt. Pedig az is egy vesztes csata volt...

VESZTES TÁBORNOK: Attól a pillanattól kezdve, hogy a játszma elveszik...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Fürkészve nézi.)* Milyen kétségbeejtő érzés lehet egy ennyire fontos dolognak az elvesztése. Ezt az érzést még nem tapasztaltam meg soha.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nagyon keserűen.)* A legnagyobb elismerésem ezért. Habár, végül is, egyszer majd ön is veszíteni fog...

GYŐZTES TÁBORNOK: Miről beszél?

VESZTES TÁBORNOK: A halál tényét nem tagadhatjuk le, és abban a csatában mindenki alul marad.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne legyen már ennyire metafizikus. Akik nem hisznek a túlvilágban, azoknak nyilván csak egy vesztes csata a vég. Meg annak is ilyen, akit nem érdekel, hogy mit hagy maga után, hogy milyen örökséget hagy az utókornak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan.)* Azt a csatát mégsem ön fogja megnyerni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Remélem, békében halok meg... és hatalmam teljében. Az emlékem örökre fennmarad.

VESZTES TÁBORNOK: Majd meglátjuk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon dühösen.)* De milyen érzés vesztesnek lenni? Meséljen róla!

VESZTES TÁBORNOK: Hogy milyen érzés? Hogy is mondjam? Itt ülünk, ön és én, teázgatva és a múlton merengve. Látszólag beszélgetünk, de kettőnk között van egy hatalmas szakadék. Lehetetlen elmagyarázni. Ezek a jelenségek olyanok, mint a rejtélyek: leírhatatlanok. Meg kell tapasztalni őket. Megélni...

GYŐZTES TÁBORNOK: De egy kicsit kellemetlen tapasztalat, nemde?

VESZTES TÁBORNOK: Egy kereszténynek, mint maga, valószínűleg nagyon tanulságos lenne...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy kereszténynek nem tanulságos a veszteség. Az lenne egy zsidó számára, de egy kereszténynek... nem hinném...

VESZTES TÁBORNOK: Krisztus is vereséget szenvedett.

GYŐZTES TÁBORNOK: De aztán feltámadt.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan kérem, ne akarjon engem most belekeverni a keresztény tanításokkal kapcsolatos kérdésekbe...

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem erről van szó! Épp eléggé bosszantanak engem a papok. Hagyjuk is. De most meg szeretném kérni egy szívességre, habár tudom, hogy nem lesz a kedvére való...

VESZTES TÁBORNOK: Ne higgye! Tudja, már hozzászoktam, hogy az ön kedvére tegyek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nyilvánvaló, hogy soha nem felejttem el azt a pillanatot, amikor... Azt a megismételhetetlen pillanatot, amikor ezen a telefonon maga felhívott, hogy közölje: a főváros feltétel nélkül megadja magát...

VESZTES TÁBORNOK: Én csak a Honvédelmi Tanács egyszerű szócsöveként tettem a dolgom.

GYŐZTES TÁBORNOK: Az a leírhatatlan reggel! Miután az a szerencsétlen a maguk kormányából Nagy-Britanniától kunyerált egy tisztességes fegyverszünetet... Pedig akkor már a fegyverek győzedelmeskedtek és maguk vesztek... He, he, he...

VESZTES TÁBORNOK: Az a férfi szintén egy szócső volt csupán. Sok dolgot és sok életet próbált megmenteni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akiket nekem kellett volna megmentenem, és nem Eden úr hivatalnokainak.

VESZTES TÁBORNOK: Képzelteri, hogy egy ilyen válságos helyzetben a remény hal meg utoljára.

GYŐZTES TÁBORNOK: Emlékszem a súlyos, méltóságos hangjára, az összeszedett szavaira, mint a tragédia semleges szócsöve... Képzelteri, hogyan fogadtuk... Azt kérném, ha lenne olyan kedves, vegye fel ezt a kagylót, és ismételje el azt az üzenetet...

VESZTES TÁBORNOK: Mit mond? Hogy ismételjem meg? Az megismételhetetlen, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom, hogy nem lesz ugyanolyan, más lesz a hang, még akkor is, ha az ember ugyanaz... Mindenesetre, megtenné nekem ezt a szívességet? Menjen a telefonhoz, és ismételje meg a jelenetet.

VESZTES TÁBORNOK: Nem a színházban vagyunk.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ma lejátszottuk a csatát, nemde? Győztem és bevonultam a fővárosba. Ez a részlet hiányzik csupán.

VESZTES TÁBORNOK: Vegye úgy, hogy megtörtént...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérem, tegye ezt meg... Máskülönben a mai találkozóánk befejezetlen maradna. *(A telefonra mutat.)* Kérem...

VESZTES TÁBORNOK: Nem hiszem, hogy kényszeríthetne erre...

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen nem kényszerítem. De azt hiszem, magának is jót tenne. Olyan lenne, mintha gyónna...

VESZTES TÁBORNOK: Nincs mit meggyónnom.

GYŐZTES TÁBORNOK: Úgy látom, ez magát mélyen érinti. Ebből is látszik, hogy milyen szörnyű érzés is lehet a vereség. Amitől én mindig is távol tudtam magam tartani. De többet nem is mondok...

VESZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen felugrik.)* Jól van, rendben. Ne higgye, hogy olyan mélyen vagy annyira kellemetlenül érintene az a dolog. Én csak egy voltam, de a rettegésben mindannyian osztoztunk. Megyek a telefonhoz...

GYŐZTES TÁBORNOK: Lekoítelez. Látszik, hogy maga bátor ember. Rajta!

(A VESZTES TÁBORNOK a telefonhoz lép. Elbizonytalanodik, próbálja leplezni érzelmeit. A GYŐZTES TÁBORNOK elégedetten figyeli, ahogy a társa keze enyhén megremeg. Mosolyog. A másik tekintete villámokat szór felé. Szünet.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Végül hideg és természetes hangon.)* A főparancsnokságot, a Generalisszimust kérem...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kívárván néhány hosszú másodpercet.)* Mondja, mondja csak, itt a Generalisszimusz beszél...

VESZTES TÁBORNOK: Itt a főváros Honvédelmi Tanácsa.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A székekben ülve, az örömtől szinte kitérve.)* Mondja, mondja csak! Hallgatom.

VESZTES TÁBORNOK: *(Rekedt hangon, szinte dühösen, korábbi közönyét megtörve.)* A Honvédelmi Tanács nevében... feladjuk magunkat... feltételek nélkül...

(Sötét.)

IV.

Ezen a negyedik találkozón a szoba üresen áll. Az ablakon át őszi naplementére látni, keleti zene hallatszik: szüntelen dobzó ütemére szól a furulya és a síp. Torokhangú kiáltásokat is hallani; rekedt férfiangok arab zsoldárokat kántálnak. A vöröslő esti égbolt az afrikai sivatagok hangulatát idézi.

(Kinyílik az ajtó, ez alkalommal a tábornokok egyszerre próbálnak belépni. A küszöbön állva nagyon szertartásosan mindketten előre akarják engedni a másikat.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérem, tábornok...

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, csak ön után.

GYŐZTES TÁBORNOK: Legyen olyan kedves...

VESZTES TÁBORNOK: Szó sem lehet róla...

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiszen maga a vendég...

VESZTES TÁBORNOK: De...

(Természetesen végül mindketten egyszerre indulnak el és összeütköznek.)

Elnézést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Jöjjön csak, jöjjön...

(Végül belépnek a szobába, és a GYŐZTES TÁBORNOK az ablakhoz lép, hogy becsukja. De előbb még mindketten megállnak, hallgatják a keleti éneket és a mór zenét.)

Milyennek találja?

VESZTES TÁBORNOK: Mennyi emlék...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Becsukja az ablakot. A zaj ugyan tompul, de távolian még kivehető.)* A fiúk így akarnak elbúcsúzni tőlem, énekkel és muzsikával...

VESZTES TÁBORNOK: Mindegyiküket leszerelte?

GYŐZTES TÁBORNOK: Mindegyiküket, természetesen. Mivel az országuk már kivívta a függetlenséget, nincs értelme tovább fenntartanunk ezt az afrikai őriséget... Ráadásul, népszerűtlen is lenne azok után, hogy a csapatainkat milyen barbár támadások érték Ifniben.

VESZTES TÁBORNOK: Biztosan megérzik a fiúk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy karosszékre ülve, megfontoltan.)* Ki ne érezné meg annyi esztendő együttélés és az ottani harcok után?

VESZTES TÁBORNOK: *(Színtén helyet foglalva.)* Még egy dolog, amit elveszítünk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Válaszként.)* Számítottunk rá. Ezért védelmeztük ezt a népet. Egy nap ennek is el kellett jönnie.

VESZTES TÁBORNOK: Azon kívül, jogos is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Túl korai. Várni kellett volna még ezzel a függetlenséggel.

De a franciák hibája, ők hagyták, hogy ezek a kommunista és szabadkőműves erők beférkőzzenek a területükre.

VESZTES TÁBORNOK: És egy gonddal kevesebb...

GYŐZTES TÁBORNOK: A gyarmatosítás kora már leáldozott. Most várjuk Gibraltár visszacsatolását.

(Szünet. Távolról zene és énekeszó hallatszik.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Hallgatja.)* Ez a zene... sosem tudtam eldönteni, hogy szomorú, vagy vidám. Vajon a győzelmet vagy a vereséget ünneplik ezzel a muzsikával?

GYŐZTES TÁBORNOK: Számukra a zene egy vallás, ahogy minden más is az életükben...

VESZTES TÁBORNOK: Akkor sem értem...

GYŐZTES TÁBORNOK: A mórokat, akik istenfélőbbek minden más népnél, sohasem győzheti le a kommunizmus, az Istiqlal párt meg a korrupt franciák ide vagy oda. Elfordulni a hittől olyan, mint elveszíteni az identitásunk. Éppen annyira hívó nép, mint a miénk, és soha nem fog a kommunizmus karmai közé kerülni.

VESZTES TÁBORNOK: Tehát ön úgy véli, hogy a népünk legiava ebből az örökségből származik...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kétsége se legyen efelől. Hívóként a gondviselés vezeti minden lépésük. A gondviselés mindig is velünk volt, hála a vallásosságunknak...

VESZTES TÁBORNOK: *(Rosszmájúan.)* A gondviselés és ön...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Figyelmesen szemlélve a másikat.)* Felteszem, maga ateista.

VESZTES TÁBORNOK: Miből gondolja?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maguk ateisták voltak, és azt akarták, hogy a nép is az legyen. Első dolguk volt lerombolni a vallást. Vagy talán nem nézték ölbe tett kézzel, amikor felgyújtották a kolostorokat, a templomokat, és...

VESZTES TÁBORNOK: *(Bosszúisan feláll.)* És ön valóban hisz Istenben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiszek, hát hogyne hinnék. Én hiszek Istenben, hiszek a római katolikus és apostoli anyaszentegyházban, ebbe a vallásba születtem, és ebben is akarok meghalni. Habár az egyházunk jelenleg a materializmus gyászos betegségében szenved, hála ezeknek az újonc kispapoknak...

VESZTES TÁBORNOK: És valóban hiszi, hogy a népünk is olyan, mint ön?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyanolyan. A népünk jó, egyszerű és nagylelkű. Éppúgy, mint ez a másik. Maguk is bőven megtapasztalhatták. Ha elbukott a köztársaság, hát azért bukott el, mert maguk...

VESZTES TÁBORNOK: Már megint mi...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maguk megpróbálták elpusztítani az őseik hitét. Ezzel aláírták a saját halálos ítéletüket... Igen, igen, ne is kételkedjen ebben.

VESZTES TÁBORNOK: (*Lassan sétálgatva.*) Én a magam részéről sohasem kételkedtem abban, hogy a vallás a nép mozgatórugója.

GYŐZTES TÁBORNOK: Magától értetődik. Aki az ópiumhoz hasonlította, hatalmas tisztánlátásról tett tanúbizonyságot.

VESZTES TÁBORNOK: És mégis, látja ezt az inkább fanatikus, mint hívő népet? (*Az ablak felé mutat.*) Nem mondhatnánk, hogy a legjobb állapotban van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez a nép, akárcsak a miénk, biztos lehet benne, hogy soha nem fog a kommunizmus martalékává válni.

VESZTES TÁBORNOK: (*Akaratlanul is kitör belőle a nevetés.*) Ezzel mindent elmondott.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Figyelmesen nézi a másikat.*) Tehát maga nem hisz Istenben?

VESZTES TÁBORNOK: Én nem mondtam, hogy nem hiszek Istenben.

GYŐZTES TÁBORNOK: De nem hisz...

VESZTES TÁBORNOK: Ezt csak maga állítja.

GYŐZTES TÁBORNOK: És gyanítom, az ördögben sem hisz...

VESZTES TÁBORNOK: Miért, maga talán hisz az ördögben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen hiszek az ördögben... Jó római katolikusként hiszek az ördögben, a gonosz szellemben, a sötétség fejedelmében...

VESZTES TÁBORNOK: És mondja, az ördög – vagy nevezzük sátáni gondviselésnek – volt az, aki a híres keresztes hadjáratában is segítette?

GYŐZTES TÁBORNOK: Segített? A segítség szó az én esetemben igencsak viszonylagos. Én végeztem a munka oroszlánrészét, én...

VESZTES TÁBORNOK: Az isteni gondviselés segítségével... meg a másikéval...

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga épp olyan beképzelt és ostoba, mint a többi hasonszórú. Ezért okoz nekem akkora örömet így látni magam előtt. Mindig is ilyen volt: egy balfácán, ahogy az akadémián mondtuk...

VESZTES TÁBORNOK: Nem tudom, meddig tűrhetem, hogy így sértegessen.

GYŐZTES TÁBORNOK: A maga hibája, a szellemi fölényeskedése miatt. De végtére is, ezer bocsánat.

VESZTES TÁBORNOK: Nem tartom magam kötelesnek elviselni...

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Közbevág.*) Az ördögnél tartottunk...

VESZTES TÁBORNOK: (*A kíváncsiságtól hajtva, húzódozva ugyan, de visszaül.*) Igen, az ördögnél, vagyis a sátáni gondviselésnél...

GYŐZTES TÁBORNOK: Sok tanulságos dolgot mesélhetnék arról, amit „sátánnak” nevezünk, kezdve az ismerős és jótét szellemként megjelenő primitív hellén ábrázolástól a zarathusztrai manicheizmuson át egészen a középkori keresztény felfogásig...

VESZTES TÁBORNOK: (*Ironikusan.*) Ámulatba ejtenek a *Képes Enciklopédiából* származó ismeretei.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A megjegyzést nyugtázza.)* Egy kissé el van tévedve. Lehet, hogy a sátánnal kapcsolatos ismereteim személyesebbek, mint gondolná.

VESZTES TÁBORNOK: Na ne mondja! Meséljen, meséljen! Talán megjelent önnek is, mint Szent Teréznek? És mondja, tényleg van szarva meg farka, ahogy az egyház tudósai állítják?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan.)* Micsoda közönséges kérdés, ezt nem vártam volna magától.

VESZTES TÁBORNOK: Elnézést. Visszavonom. Igaz, ez valóban közönséges volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Gyermeteg gondolat.

VESZTES TÁBORNOK: Rádásul nem is helyénvaló a részemről, azok után, hogy hallottam Zaratusztráról és a hellén sátánról beszélni.

(Szünet. Hallani, ahogy a mórok torokhangon kiabálnak.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan szólal meg.)* Afrikában többször is, a marokkói háború idején, a harctéren, de a háború után, sőt, még most is, ebben a pillanatban; mindig éreztem egy rettenetes erőt a bensőmben, amely kész elpusztítani mindent.

VESZTES TÁBORNOK: Ezt hívják egyszerűen gyűlöletnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: A maga, hogy is mondjam, „tudományos” változatában. De engem mindig is a szeretet irányított, számomra a gyűlölet nem létezett semmikor, soha. Mindig is arra vágytam, hogy megalkossak egy nagy és boldog nemzetet, Istenre esküszöm, ez volt egész életem célja. Éppen maga az élő bizonyítéka annak, hogy belőlem hiányzik a gyűlölet. És ezt tanúsíthatják mindazok, akiknek magához hasonlóan nagylelkűen megkegyelmeztem.

VESZTES TÁBORNOK: Még egyszer köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: Amit érzek, amit éreztem, az egy gonosz erő jelenléte, egy olyan erő, amely képes földig rombolni mindent, mint a legszörnyűbb atombombák.

VESZTES TÁBORNOK: Megjjeszt.

GYŐZTES TÁBORNOK: És sokszor, veszélyes pillanatokban, amikor a legkevésbé számítok rá, ez a rejtélyes erő ellenállhatatlanul megkísért... ellenállhatatlanul. *(Ahogy ezt mondja, egy zsebkeendővel letörli az izzadságot a homlokáról. A VESZTES TÁBORNOK most éberen figyel. A feszült csendben újra felhangzik a muzulmán ének.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Erőt vesz magán.)* De ezt a kísértést könnyedén elűzhetné, ha segítségül hívná a birtokában lévő megannyi ereklje egyikét.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rá se hederít.)* Képzelje el, hogy egy láthatatlan valaki halálos sugarat ad a kezébe, amely képes elpusztítani az ellenséget.

VESZTES TÁBORNOK: Számos módja van, hogy elpusztítsa az ellenséget, anélkül, hogy olyasmirehhez folyamodna, ami...

GYŐZTES TÁBORNOK: És ha azt mondanám, hogy olyankor, amikor ezt az erőt éreztem magamban, csak elég volt belenézni az ellenség szemébe? Egyetlen pillantás, egyetlen jelentéktelen pillantás elég volt, és az ellenség meghátrált, a golyó irányt változtatott.

VESZTES TÁBORNOK: Ó, de ki tudhatja, hogy az nem a Szent Szűz volt-e, vagy a „Megállj!” feliratú Jézus Szíve képecskék, amiket a katonái a szívük feletti medálon hordtak? Hiszen azok is eltérítették a lövedéket és meghátrálásra készítették a gonosz ellenséget.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Tovább mereng, anélkül, hogy a másik szavaiból bármit is felfogna.)* Volt egy pillanat, amikor tisztán éreztem a pillantásom erejét; és tudom, hogy előbb vagy utóbb többen elbuktak, miután rájuk vettem a tekintetem abban a pillanatban, amikor ez a mélyről jövő erő keresztezte a tekintetemet átszelő fénynyalábot. Nem hallotta, miket beszélnek rólam?

VESZTES TÁBORNOK: *(Szinte felugrik a karosszékből.)* Istenem, dehogynem! Feladom. Igen. Az eltűnt vetélytársai, akiket elragadott a halál; azok az államfők, akikről azt mondták, eltűntek, miután meglátogatták önt... Igen, az ördögbe is, igen!

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezt nevezik „szemmel verésnek”. Az olaszok úgy mondják, „gettatura”, de ennek megvan a maga többé-kevésbé tudományos magyarázata. Inkább ostoba. Mármost a magyarázat. De maga a tény létezik... *(Feláll, mintha álomból ébredne.)* Tudom, hogy magát nem nyűgözik le ezek a dolgok, és nem is fordít rájuk különösebb figyelmet...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem, esküszöm, hogy ez igenis érdekel. Sőt, mi több: a mai volt az eddigi legérdekesebb összejeövetelünk.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mégis megköszönném, ha elfelejtené, amiket az előbbi gyenge pillanatomban mondtam. Vagy az is lehet, hogy egy pillanatra az a rejtélyes erő kerített hatalmába... Távozz tőlem! *(A GYŐZTES TÁBORNOK gyorsan kereszttet vet, miközben a VESZTES TÁBORNOK megőrzi a komolyságát, ezúttal nem nevet.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi szünet után szólal meg. A GYŐZTES TÁBORNOK háttal áll neki, az ablakon néz kifelé.)* Én nem tagadom, hogy léteznek irracionálisnak tűnő rejtélyek, amelyek a fejlődésnek engedelmessé, fokozatosan tárulnak fel...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Magához tér.)* Ma arab teát iszunk, ezek a fiúk készítették nekem *(A kályhához lép.)*, mentából meg mindenféle füvekből...

VESZTES TÁBORNOK: Nem ittam ilyet az Afrikában töltött idő óta, képzelje csak el...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Teakészítés közben.)* A maga határozottsága...

VESZTES TÁBORNOK: Amely soha nem lesz az önéhez fogható...

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt akartam mondani, hogy egyszerűen megmagyarázhatatlan, hogyan tudták elveszíteni a háborút, ha egyszer olyan bölcsek és mindig mindenben biztosak voltak...

VESZTES TÁBORNOK: Elég, ha a waterlooi csatára gondol.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Átnyújtja a mentateás poharat.)* Érzi Marokkó mámorító illatát, tábornok? Egy nép erejét érezni benne!

VESZTES TÁBORNOK: *(A teát szagolgatja.)* Igen, csodálatos! Mindig is szerettem ezt a mentaillatot.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A teáscsészét a szájához emelve.)* Ez a főzet megnyugtató és erősíti az idegeket...

VESZTES TÁBORNOK: *(Iszika.)* Talán vágyfokozó hatása is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Épp ellenkezőleg.

VESZTES TÁBORNOK: Már csak rá kellene gyűjtani egy jó kis vízipipára... mondhatni békepipára...

GYŐZTES TÁBORNOK: Gonosz egy kábítószer az. Elbutít.

VESZTES TÁBORNOK: Ezért is ösztönözték önök a muzulmánokat a használatára, miközben a keresztényeknek meg tiltották...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi mindig is tiszteletben tartottuk a bennszülöttek szokásait, és ügyeltünk, hogy ne sérüljenek a jogaik.

VESZTES TÁBORNOK: Annak ellenére, hogy ezek a szokások a testi és szellemi egészségük kárára váltak...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maguk talán nem hagyták, hogy a katonáik lerészegedjenek a csatatér kellős közepén?

VESZTES TÁBORNOK: Csak tiszteletben tartottuk a jogaikat...

GYŐZTES TÁBORNOK: Hányszor hallatszott a lövészárkainkig a részeges csőcselék éneke, a maguk katonáié...

VESZTES TÁBORNOK: Éppúgy, ahogy most az ön mórjainak a dala...

GYŐZTES TÁBORNOK: A mai egy különleges nap. A fiúk elmennek, ennyi fegyelmezetlenséget igazán meg lehet nekik engedni.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyanez történt a mi lövészárkainkban is. Megtiltottuk volna, hogy iganak a harc előtt?

GYŐZTES TÁBORNOK: Éppen amikor nyugodt lelkiállapotra és éles látásra lett volna szükségük?

VESZTES TÁBORNOK: Ez az ön személyes véleménye.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ilyen volt mindig is a maguk stílusa, esztelen és ostoba.

VESZTES TÁBORNOK: *(Megitta a teáját és most feláll, hogy a csészét az asztalra tegye.)* Bárhogy is legyen, nem fog meggyőzni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Noha makacsul tagadja, akit legyőztek fegyverrel, azt legyőzték már előtte erkölcsileg is.

VESZTES TÁBORNOK: Mindig marad valami, ami nem hajlandó behódolni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Butaság. Gyermeteg nyavalygás. Annak ellenére, hogy visszatért Spanyolországba, és most kedélyesen beszélgetünk, a gondolkodásmódja még mindig olyan, mint azoké a száműzötteké, akik 1936 júliusában ragadtak. Talán vak, hogy nem látja, mennyi minden megváltozott, már mások vagyunk, hogy a nép szeret minket és elégedett az elmúlt évek szociális és gazdasági fejlődésével?

VESZTES TÁBORNOK: Lehet, hogy ezt ön így képzei.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy pillanatra elveszíti az önuralmát, dühösen felugrik.)* Nem!

Nem! Maga is pontosan tudja, hogy nem. A puszta tény, hogy itt van most velem, és hogy sok fajtájábéli – még rosszabbak is, mint maga – visszatérhetett, ékes bizonyítéka annak, hogy maguk nem jelentenek ránk nézve semmilyen veszélyt. Ha nem hagyja magát meggyőzni, lelke rajta; ragaszkodhat a téves meggyőződéséhez évekig, amíg csak él.

VESZTES TÁBORNOK: Nem tudja meggátolni, hogy fenntartsam az álláspontomat.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga is látta, hogyan sorakozott fel mindenki mögöttünk. A szabad világ belátta a küzdelmünk jogosságát. Ez volt a második győzelmünk. Soha nem térünk oda vissza, soha! Ebben biztos lehet, és ha mindenáron tovább makacskodik.

(Ebben a pillanatban zajos katonai induló harsan fel, a mór őrség zenekara játssza, klarinét- és dobkísérettel. Búcsúinduló A GYŐZTES TÁBORNOK tiszteletére. A GYŐZTES TÁBORNOK tovább beszél, gesztikulál, mozog a szájja, de a zenétől már nem lehet hallani, mit mond. Csak egy-egy szó kivehető, mint:)

a kommunista barbárság..., a szabadkőműves szövetség..., a nemzetközi összeesküvés...

V.

A GYŐZTES TÁBORNOK civil ruhában az ablaknyílásnál kuporog, kezében modern puskát, kefére céloz vele. Az ablakon keresztül a tavaszi alkonyat fényei látszódnak. A GYŐZTES TÁBORNOK olyan erősen szorítja a puskát, mint a sasok karmai az áldozatot. Meggörnyedt teste is egy nagy, rút madáréhoz hasonlít, a teleszkópos irányzéka néz.

(A VESZTES TÁBORNOK belép, de mozdulatlan marad, még nem meri felbánni magára riválisa figyelmét. Eltelt némi idő az előző jelenetek óta, ami egyértelműen észrevehető a GYŐZTES TÁBORNOK meggörnyedt alakján, és a VESZTES TÁBORNOK nehézkes mozgásán is. Ez utóbbi türelmesen várja, hogy a másik befejezze a kefére kémlelést.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Néhány pillanat múlva, rekedt és fáradt hangon.)* Jó napot kívánok, tábornok...

GYŐZTES TÁBORNOK: Már láttam, hogy jön... Jöjjön csak, jöjjön. Jöjjön közelebb. Mire vár?

VESZTES TÁBORNOK: Nem szeretném megzavarni...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Gyerekes lelkesedéssel mutatja a fegyvert, hirtelen a VESZTES TÁBORNOK felé fordul és rászegézi a puskát.)* Mit szól hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: *(Hátralép, ijedtnék tűnik, ami örömet kelt a GYŐZTES TÁBORNOKBAN.)* Tessék?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan, ne ijedjen meg! Nincs megtöltve. Nézz!

VESZTES TÁBORNOK: *(Összeszedi magát, és elveszi a puskát.)* Nem rossz fegyver.

GYŐZTES TÁBORNOK: Amerikai. Teleszkópos irányzékkal.

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi szarkazmussal.)* Ilyenekkel lövik le az amerikai elnököket.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nézze, nézze, micsoda pontosság... Legyen szíves...

VESZTES TÁBORNOK: *(Belenéz a teleszkópos irányzéka.)* Ha akkoriban nekünk is ilyen fegyvereink lettek volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mikor?

VESZTES TÁBORNOK: Például a marokkói hadjárat idején...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon kedélyesen.)* Azok a XIX. század végi karabélyok... Emlékszik?

VESZTES TÁBORNOK: *(Megfordul.)* Emlékszem, amikor először vettem a kezembe géppuskát...

GYŐZTES TÁBORNOK: Megöregedtünk...

VESZTES TÁBORNOK: *(Visszaadja a puskát a GYŐZTES TÁBORNOKNAK.)* Tényleg szép... és könnyű is, valóban...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Szétszedi.)* És milyen könnyen szétszerelhető. Látja? Máris darabokban van. El lehet rejteni, ahová csak akarja...

VESZTES TÁBORNOK: Mint a filmekben...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A darabokat az asztalra teszi.)* Mi meg azokkal a régi puskákkal meg a nagy muskétákkal, melyek akár tizenhat kilót is nyomtak...

VESZTES TÁBORNOK: És azokból se volt túl sok...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Akár egy gyerek, újra összeszereli a puskát.)* Látja? Már meg is van. Egyszerűbb már nem is lehetne...

VESZTES TÁBORNOK: Látom, igen...

GYŐZTES TÁBORNOK: Szeretném, ha kipróbálnánk. Jól céloz?

VESZTES TÁBORNOK: Nem hiszem. Ön is tudja, hogy én inkább a térképhez értek meg az elmélethez...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kár, hogy nem versenyezhetünk céllövészetben. Ha egy nap elkísérne vadászni, és leráznánk azt a követelődző bandát, megnézhetnénk, ki lő több foglyot...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, ez lehetetlen...

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom. Az ön jelenléte kész botrányt okozna abban a társaságban. Hallotta, hogy én ejtettem a legtöbb vadat? Meg is döntöttem a rekordot.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem lep meg...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Észre sem veszi, de miközben beszél az asztalon hagyott puskát simogatja.)* Igen, igen... Megdöntöttem a rekordot. Mindenki elismeri. Nem hiszi? Tudom én, hogy mindig az a hízélgés – persze, próbálom elhárítani –, de ezúttal én magam jegyeztem fel mindet. És valóban senki nem ejtett nálam több foglyot egy nap alatt. És ráadásul egy öreg puskával, amelytől sosem válnék meg. Pedig a többiek nagyon modern vadászpuskákat használnak. Nagyjából olyanokat, mint ez itt, ez a teleszkópos...

VESZTES TÁBORNOK: Bevallom, én egy kicsit le vagyok maradva ilyen téren...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez természetes. A hadviselés nagyon gyorsan fejlődik, a katonai állománynak alkalmazkodnia kell az efféle fegyverekhez, emellett pedig minden tekintetben modernizálnunk kell országunk hadiiparát. Már rajta vagyok.

VESZTES TÁBORNOK: Így igaz. A hadiipar fejlődése teljesen megváltoztatta a hadviselés művészetét. Mit számít már Waterloo?

GYŐZTES TÁBORNOK: Azért számít, hogyne számítana, csak mindent a jelenhez kell igazítani. Alkalmazkodás kérdése minden. A hadiiparral is azt kell tenni, mint általánosságban az iparral: követni kell a technológiai fejlődést.

VESZTES TÁBORNOK: *(Állva marad, járáttnak látszik.)* Számunkra..., elnézést, számomra, vagyis az időseknek, merthogy én már annak érzem magam, nehéz alkalmazkodni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Ugrándozva sétálgat a teremben és hevesen hadonászik a kezével.)* Egy visszafordíthatatlan ipari folyamat előtt állunk. Visszafordíthatatlan. Biztosan látta

már az ipari és a technológiai vívmányainkat. Tíz év alatt teljesen megváltozott az országunkról alkotott kép. Ami egy elmaradott ország volt, az ma virágzik. Elképesztő, elképesztő, amit művelünk. Ha elolvassa a statisztikákat, el fog képedni!

VESZTES TÁBORNOK: A statisztikák nem mindig pontosak...

GYŐZTES TÁBORNOK: De ez olyasmi, amit a saját szemével is lát az ember. Feltételezem, ön sem vak, és látja a sok víztározót, a vegyipart, a közmunkákat, amelyek azon kívül, hogy rengeteg hasznot hoznak, még munkahelyeket is biztosítanak. Nincs is nálunk munkanélküliség! Megváltoztattuk az ország képét. A keresztes hadjáratunkat követő helyzet és a jelenlegi között akkora a különbség, mint a kubai háború karabélyai és ez a szép, teleszkópos irányzékú automatikus fegyver között.

VESZTES TÁBORNOK: Valóban nem tagadhatjuk le, hogy változnak az idők, de ez minden?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogyhogy ez minden? Mire próbál célozni? Hogy van-e még más is? Igen, van. Haladni kell előre, tovább iparosodni, többet termelni, növelni a munkahelyek számát, satöbbi.

VESZTES TÁBORNOK: Ennyi?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maximális iparosodás. Mert az ipari és a technológiai fejlődés az idő múlásának a jele. Minden régi probléma megoldása. Az a nép, amelyik dolgozik, amelyiknek tiszteletreméltó az egy főre jutó jövedelme, ahol mindenkinek van saját kis autója, hűtőszekrénye, televíziója és kényelmes otthona, az egy olyan nép, amelynek nincs oka semmilyen politikai aggodalomra. Nyomban el fogjuk hárítani a kommunista veszélyt. Ön is látta, hogy Oroszországban – még Oroszországban is – kényelemben élnek a munkások. Ráadásul el kell ismernem, ilyen kényelem még a cári időkben sem volt.

VESZTES TÁBORNOK: Van Horatiusnak egy mondása, ha jól emlékszem, így szól: „Akasztófára küldheted a természetet, az mégis feltámad.”

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hátratett kezekkel megáll a VESZTES TÁBORNOK előtt. A szemébe néz, és aprókat szökdecsel, mint egy madár.)* Ez egy költői mondás, végül is. Az ember természete alapvetően a békére és a jólétre vonatkozó jogos igények kielégítésében rejlik.

VESZTES TÁBORNOK: Akkor minek a fegyver és a hadiipar?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy megvédje a békét. *(Mint egy balerina megpördül, majd tovább sétál.)* Ebből az öreg, babonás és elmaradott népből egy teljesen fejlett országot kell csinálnunk, amely képes bekerülni a nagyhatalmak közé.

VESZTES TÁBORNOK: *(Köhécseelve.)* És a lelki értékekről mi a véleménye?

GYŐZTES TÁBORNOK: Á, a lelki értékek!

VESZTES TÁBORNOK: A lelki értékek, melyek önt mindig is annyira foglalkoztatták.

GYŐZTES TÁBORNOK: És még most is foglalkoztatnak, sőt, soha jobban, mint most. Ezért harcolok most és a jövőben is. Igen...

VESZTES TÁBORNOK: Pedig ön is tudja, hogy a kényelem, a könnyen szerzett pénz, egy szóval a boldogság a lélek legnagyobb ellensége. A lelki tanítók szerint...

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán a gazdagság a lélek ellensége?

VESZTES TÁBORNOK: A kereszténység mindig a szegénységet hirdette a mennyországba vezető útként. Ahogy a Biblia is mondja: boldogok a...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan! Úgy beszél, mint egy szentfazék. Hallania kellene a technokrata minisztereimet!

VESZTES TÁBORNOK: Én csak azt ismételgetem, amit az Anyaszentegyház mindig is szajkózott.

GYŐZTES TÁBORNOK: Megnézném, mit értek volna el, ha maguk nyerik meg a háborút. Szeretném én azt látni!

VESZTES TÁBORNOK: Talán valami racionálisabb, kiegyensúlyozottabb világot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Éppen annyira racionálisat és kiegyensúlyozottat, mint amilyen a maguk hadjárata volt. Ne nevetessen!

VESZTES TÁBORNOK: Győzködhet akárhogy, de ön is tudja, hogy nem fog sikerrel járni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na tessék, már megint ide jutottunk...

VESZTES TÁBORNOK: Amit tényleg érdemes lenne tudni, az az, hogy a sok fejlesztés és az anyagi elégedettség mellett magát a népet meggyőzte-e?

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán kétségbe vonja?

VESZTES TÁBORNOK: Igen, uram, kételkedem benne.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maga is huszonöt évnyi lemaradásban van, mint a hasonló nézeteket valló társai. De nézzen már egy kicsit körül. Nézze ezt a fegyvert, a fejlődésünk szimbólumát. *(Rászzegezi a puskát.)*

VESZTES TÁBORNOK: Volna olyan szíves, hogy letenné azt a fegyvert?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nincs megtöltve, már mondtam.

VESZTES TÁBORNOK: Ön is tudja, hogy a fegyvereket maga az ördög tölti meg.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Az asztalra teszi a fegyvert.)* Á, az ördög!

VESZTES TÁBORNOK: Az ön barátja.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hagyjuk ezt. Célszerű lenne, ha szenvedély nélkül tekintene körbe.

VESZTES TÁBORNOK: És ön képes erre?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nekem nincs erre szükségem. Mert én vagyok a mozgatórugó, a változás középpontja.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, néha nem ártana egyet sétálnia inkognitóban erre-arra.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze, titokban, mint az öreg Bourbonok.

VESZTES TÁBORNOK: Hogy a saját fülével halljon és a saját szemével lásson.

GYŐZTES TÁBORNOK: Én többet látok és hallok, mint amire maga és a magához hasonlók képesek. Látom én innen az egész világot. És ön is elképzelheti, micsoda elégedettséggel nézem, hogy mindenki igazat ad nekem, és mindenki az én utamat követi. Mindenki! Még azok is, akik egykor elutasítottak. De hisz ön is látja.

VESZTES TÁBORNOK: Erre azért ne vegyen mérget!

GYŐZTES TÁBORNOK: Mit mond? Ön még nem tudja? Akkor elmondok önnek egy nagy hírt, amelyet még biztosan nem tud. Kapaszkodjon meg!

VESZTES TÁBORNOK: Mondja csak, mondja! De előbb engedje meg, hogy leüljek, nehogy elájuljak a nagy hírtől... *(Kibaszálja az alkalmat, leül, ezzel elárulja fáradtságát.)*

A GYŐZTES TÁBORNOK *mosolyogva nézi.*

GYŐZTES TÁBORNOK: Hát, hallja csak a nagy hírt! Japán a kereszténység felvételére készül.

VESZTES TÁBORNOK: *(Mintha ugrana egyet a székekben.)* Ne mondja!

GYŐZTES TÁBORNOK: De bizony, így, ahogy mondom. És mi tanúi leszünk ennek a csodának. Mert ez egy csoda! Japán, egy nagy, modern nemzet, a keblére fogja ölelni a kereszténységet. Megbízható forrásból tudom.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nem tudja leplezni az iróniáját.)* Most aztán megdöbbenett.

GYŐZTES TÁBORNOK: Japán egy magas szinten iparosodott ország, amely a saját jóléte érdekében összefogott a nyugati államokkal. Mi hasznuk van már abból a pogány, sintó vallásból? Semmi. Most a katolikus vallás befogadásával, a misszionáriusaink munkájának kegyéből, végleg hozzáadja az erejét a szabad világhoz, és ez a szabad világ pedig megadja majd Oroszországnak a végső kegyelemdőfést.

VESZTES TÁBORNOK: Áh! Ön talán a tudományos-fantasztikus irodalom rajongója?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen megtorpan.)* Mit mond? Nem hallottam. De beszéljünk inkább másról. Például a vízi meghajtású motorról. Hamarosan beindítjuk, és sok pénzt spórolunk meg majd vele az üzemanyagon.

VESZTES TÁBORNOK: A vízi meghajtású motor.

GYŐZTES TÁBORNOK: Dolgozunk rajta. Éppen ma fogadtam egy szakértőkből álló bizottságot. Egész délelőtt a kérdést tanulmányoztuk. Sosem sajnálom az időmet, ha a nemzetem jólétéről van szó.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, akkor tényleg eredményes volt a délelőtt. Ezért van olyan kicsattanó jókedve, jó ilyennek látni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nagy jövő előtt állunk! Már sokat fejlődtünk, de még hosszú út áll előttünk. Ön azt mondta, illetve arra utalt, hogy az anyagi jólét és az iparosodási folyamat jelenti az ember lelkének végét. Ön is látja, hogy Japán, ez az ipari nagyhatalom... *(Amikor észreveszi, hogy újra visszatért a témához, megáll.)* De majd meglátja. *(Ünnepélyesen megáll előtte.)* Kétségtelen, hogy maga..., maguk nem fognak újra hatalomra kerülni. Mert magukat senki sem kedveli.

VESZTES TÁBORNOK: *(Sóbajt.)* Jaj, nekem! Én már nem remélem, hogy bármit is látni fogok. Nekem már bevégeztetett.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kihangsúlyozza a szavait.)* Igazán szomorú lehet, ha valakinek már nincs jövője.

VESZTES TÁBORNOK: *(Sztoikusán.)* És a múltja is szomorú.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiábavaló.

VESZTES TÁBORNOK: Igen.

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy múlt, amely nem ismétlődhet meg.

VESZTES TÁBORNOK: Ezért érzem magam fáradtnak. Bevallom önnek. És szeretnék kérni egy szívességet.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mondja csak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Lassan beszél.)* Hogy adja meg nekem a felmentés kegyét.

GYŐZTES TÁBORNOK: Felmentést mi alól?

VESZTES TÁBORNOK: Az alól, hogy ide kelljen jönnöm. Úgy hiszem, már teljesítettem a kötelességem. Nincs már mit mondani.

(Szünet. A GYŐZTES TÁBORNOK leül, és leplezetlen örömmel és elégedettséggel nézi őt.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt akarja mondani, hogy abbahagyja a játszmát? Hogy feladja?

VESZTES TÁBORNOK: Hát, igen, mondhatjuk, hogy így van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem érzi jól magát a társaságomban? Nem akarja elismerni az én...

VESZTES TÁBORNOK: Fáradt vagyok. És nem látom értelmét annak, hogy olyasmiről vitázzunk, ami – ahogyan ön is mondta – nem több, mint egy hiábavaló múlt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, na, na. Ne most omoljon itt nekem össze! Igyunk meg egy csésze teát. *(Fogja az elmaradhatatlan teáskannát, és újra megtölti a csészéket.)* Ne hagyja, hogy a nehézségek felülkerekedjenek magán. Tanuljon tőlem!

VESZTES TÁBORNOK: Nincs mit tennem.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mosolyogva nyújtja felé a teáscsészét.)* Nézzük csak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Elveszi a csészét.)* Köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt akarja mondani, hogy fel kell hagynunk a beszélgetéseinkkel?

VESZTES TÁBORNOK: Ha nem parancsolja másképp.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan már! Hisz még rengeteg dolgot kell megvitatnunk. Számptalan olyan téma van, amelyet még nem érintettünk.

VESZTES TÁBORNOK: Úgy érzem, nincs több erőm. Őszintének kell lennem, habár tudom, hogy ön, aki mindig olyan rátermett és a jövőbe tekintő, nem tudja, vagy nem akarja majd megérteni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem értem. Számomra örömet jelent a társasága. Mindig is mondtam. És örömmel tölt el, sőt, csodálom az utóbbi időkben mutatott harciasságát és, hogy nem hagyta magát... meggyőzni.

VESZTES TÁBORNOK: Talán nem bízik már a vitakészségemben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, dehogy, biztosíthatom, hogy ez nincs így. Ön remek ellenfél. Az egyetlen, aki mer vitázni és ellentmondani nekem. Ha látná, hogy azok ott *(A palota felé mutat.)* mindig csak bólogatnak. *(Lebalkálja a hangját.)* Elhiszi, hogy ha ma mondok valamit, holnap meg az ellenkezőjét állítom, akkor azt ugyanolyan ésszerűnek fogják találni?

VESZTES TÁBORNOK: És önt ez meglepi?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen nem lep meg. Azért mondom, hogy lássa, mennyire értékelem az... együttműködését... *(Szünet.)* Ne csüggedjen, és biztosítsa továbbra is a... barátságát.

VESZTES TÁBORNOK: Barátság? Vagy csak egyszerű szórakozás?

(A GYŐZTES TÁBORNOK feláll. Az asztalra teszi a csészéjét és sétálni kezd.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Ön azt hiszi, hogy nekem nem elég szórakozás a vadászat meg a horgászat? Nem. Erről biztosíthatom. Önben több van.

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm. De fáradt vagyok.

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán beteg? Mondja. Van valami baja?

VESZTES TÁBORNOK: Minden bizonnyal, még hozzá valami gyógyíthatatlan: az évek, a bukás, a lehangoltság...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert ha tényleg valami nagy fájdalma van, Svájcban jó orvosok vannak. Előlem ne titkoljon semmit. Gondoskodnék én mindenről, hogy semmiben se szenvedjen hiányt. Ebben biztos lehet.

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi iróniával.)* Zavarba hoz. Nem tudom, hogy köszönjem meg.

GYŐZTES TÁBORNOK: Őszintén gondoltam, amit mondtam.

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem betegségről van szó.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor nincs miről beszélni. Csak nehéz pillanatokon megy keresztül. Egyszerű depresszió. Elmúlik. Még sok mindenről kell beszélünk, tábornok, nagyon sok mindenről. Kitarás, ne veszítse el a kedvét! Meglátja, hogy végül nagyon jóban leszünk. *(A vállára teszi a kezét.)*

VI.

Ezen a végső napon mindkét katona ülve issza a csésze teáját. Este van. Az ablak hermetikusan zárva. A GYŐZTES TÁBORNOK egyik keze bekötte, a másik pedig szemmel láthatóan remeg, amikor a szájához emeli a csészét. A szemei azonban úgy csillognak, mint a macskáé, szúrós tekintettel figyeli a VESZTES TÁBORNOKOT, aki már a végét járja. A lábai között egy botot tart, ezen pihenteti az egyik kezét.

(Az idő, ez a könnyörtelen ellenség, mindkét tábornokra lesújtott.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Bele-belekortyolgat a teájába miközben beszél.)* De ne gondolja, hogy ez a kis baleset meggátol majd a horgászatban. Egyik nap, amikor így tartottam a puskát *(Mutatja a kezével.)*, sikerült jól céloznom. Ha nem tölténé el akkora elégedettséggel az ellenségeimet, akkor még elővenném a puskát, de... nem akarom, hogy habozni lássanak..., habár...

VESZTES TÁBORNOK: Egy kis balesetből hatalmas katasztrófát csinálnak.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen. Tudom. Tudom, hogy sokan azt várták, hogy ebből majd nem épülök fel. De ön is látja, semmiség az egész. Most már nem is fáj. Talán csak éjszaka..., de tudom mozgatni az ujjaimat. Látja?

VESZTES TÁBORNOK: Látom, látom. Ön jól van. Ellenben én...

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért nem csinálja, amit mondtam?

VESZTES TÁBORNOK: A svájci doktornőre gondol?

GYŐZTES TÁBORNOK: Csodákat művel. Csodákat! Lenyűgöző fiatalító kúrákat végez. A sógornóm kezeltetni akarta magát, de végül beijedt. Én elmennék a maga helyében. Egyszer, ha majd szükségem lesz rá, el is megyek.

VESZTES TÁBORNOK: Tudja, hogy nem igazán hiszek a tudományban.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt mondják, az a nő is kommunista, mint minden valamirevaló tudós, de mit bánom én.

VESZTES TÁBORNOK: Én már az első sorban vagyok.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Megismétli.)* Az első sorban?

VESZTES TÁBORNOK: A végső ütközetre várva.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ahová megint megtört harci kedvvel készül menni, kedves barátom.

VESZTES TÁBORNOK: Amikor az ellenfél létszámfölénye ennyire elsőprő, akkor nincs más megoldás.

GYŐZTES TÁBORNOK: Sosem szabad elsőprőnek lennie az ellenség fölényének.

VESZTES TÁBORNOK: Pedig sajnos az.

GYŐZTES TÁBORNOK: Sérült a harci szelleme. El fogja veszíteni a csatát. Én minden erőmmel ellenkezni fogok, amikor eljön a végső küzdelem. Nem adom meg

magam csak úgy. Számomra nem létezik a fehér zászló. És még ahhoz a doktornőhöz is el kell mennem. A hibernáláson is gondolkodom.

VESZTES TÁBORNOK: (*Fájdalmas szárazmussal.*) Önnek ellen is kell majd állnia, tekintve, hogy nem magától fog eltávozni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze, persze.

VESZTES TÁBORNOK: De én minek ellenkezzem, amikor az életem összes csatáját elvesztettem?

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Már nem is figyel a másikra.*) Ez a hibernálás dolog... Tanulmányozom... Évekig megőrizni az életet, és aztán visszakapni.

VESZTES TÁBORNOK: Mondom, hogy ezek a dolgok nem érdekelnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Álmodozva.*) Megnézni, hogy mit vittek véghez azok a hasznavehetetlen utódaim.

VESZTES TÁBORNOK: Érdekes lenne, igen. De nekem ne emlegessék a visszatérést ebbe a világba.

GYŐZTES TÁBORNOK: Legyen olyan szíves, és ne beszéljen így. Tudja, hogy képtelen vagyok elviselni a pesszimizmust.

VESZTES TÁBORNOK: Egy kicsit még viseljen el. Nem hiszem, hogy sokáig zavarom már.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ha hívó lenne, felajánlanék egyet a relikviák közül. Szent Teréz kezét. Látja, milyen nagyra tartom magát. Van palackozott vizem Lourdesből is.

VESZTES TÁBORNOK: Hálásan köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: De ön nem hisz se a mennyországban, se a tudomány vívmányaiban. Nem értem. Vagyis mindent értek.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, magyarázza el nekem ön.

GYŐZTES TÁBORNOK: Már értem, miért volt olyan könnyű legyőzni magukat: mert sosem hittek semmiben.

VESZTES TÁBORNOK: Talán ebben az életben nem lehet hinni semmiben sem.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Nagyon mogorván.*) Most még azt is eléri, hogy a katonai erényeiben is kételkedni kezdjek, pedig azokat mindig is nagyra értékeltem.

VESZTES TÁBORNOK: Már régóta nem vagyok katona.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne mondja ezt, nem fosztottuk meg a nyugdíjától. Maga kivétel volt. Maga az egyetlen, illetve egyike azon keveseknek, akik nyugdíjban részesülnek még úgy is, hogy a másik oldalon maradtak.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, kérem!

GYŐZTES TÁBORNOK: Bocsássa meg az állítólagos modortalanságom, de azt szeretem, ha a dolgok egyértelműek. Nem szeretném, hogy majd egy angol író, valaki azok közül, akiket a szabadkőművesek pénzelnek, hibás adatokat írjon a könyveiben. Jól tudja maga is, kire gondolok.

VESZTES TÁBORNOK: Nem olvastam azt a könyvet. Nincs is szándékomban elolvasni.

GYŐZTES TÁBORNOK: És az se tetszik egy cseppet sem, hogy letagadja a katonai képességeit. Maga akár a háborút is megnyerhette volna.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, ne mondja már!

GYŐZTES TÁBORNOK: De, miért is ne? És én meg lehetnék az ön helyében.

VESZTES TÁBORNOK: Elég nehezen tudnám önt a helyembe képzelni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Biztosíthatom, hogy talán mindent letagadnék, kivéve, hogy fegyvert ragadtam, hogy harcoljak azért, amit igaznak hittem.

(Szünet.)

VESZTES TÁBORNOK: Ebben, azt hiszem, igaza van. És van egy előnye velünk szemben.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nebézőken feláll.)* Mutatok mindjárt valamit. Lejátszok magának egy... Talán ez visszahozza majd a harci kedvét.

(A GYŐZTES TÁBORNOK bizonytalan léptekkel a szoba egyik sarkába megy, felvesz egy magnetofont és egy tokot.)

Magnószalagra vettek nekem néhány dolgot. Mindjárt meghallja. Meg fog tőle fiatalodni. Képzelje, hogy én vagyok az a bizonyos Asland doktornő.

(A GYŐZTES TÁBORNOK babrálni kezd a kis készülékkel, de mivel be van kötve a keze, nem kevés erőfeszítésbe kerül.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Feláll, a botjára támaszkodva lassan az asztal felé indul.)* Hadd segítsék.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy intéssel elhárítja a segítséget.)* Ne fáradjon. Kérem, a kedvemért, maradjon csak ülve és pihenjen.

VESZTES TÁBORNOK: Ha megengedi, értek valamicskét hozzá, az unokámnak is van egy ilyen masinája.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Már majdnem megüti.)* Azt akarom, hogy nyugodtan, ülve hallgassa. *(A VESZTES TÁBORNOK ülve marad, a botjára támaszkodva figyeli a GYŐZTES TÁBORNOK ügyködését, míg az utóbbit nem is igazán a sértült keze hátráltatja, hanem inkább az, hogy nem tudja kezelni a szerkezetet. Lenyom egy gombot, kivezetetlen hangok hallatszanak.)* Egy pillanat... Lehet, hogy nincs benne elem.

VESZTES TÁBORNOK: Ha engedné, hogy segítsék.

GYŐZTES TÁBORNOK: Várjon, várjon! Nézzük csak. Nem szól. Az elemek rendben vannak.

VESZTES TÁBORNOK: Nyomja le azt a gombot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezt?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, azt, azt ott.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezt? *(És valóban, mintán lenyomja a gombot, a szalag forogni kezd, halljuk a surrogását.)* Megvan, ez az! Hallgassa, hallgassa!

(Meffogja a VESZTES TÁBORNOK egyik karját, nagyon atyáskodva a karosszékekhez vezeti, és leülteti. Majd visszatér az asztalhoz és felhangosítja a magnetofont. Csatazaj hallatszik. Mindkét tábornok hallgatja a becsapódó lövedékek süvítését, a géppuskaropogást és a falrengető ágyúdörrenéseket, amelyek együtt háttérzenét alkotnak a hadtörténeti múzeumot idéző környezetben.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez a Központi Zóna elleni támadás. Emlékszik? Figyelje csak, jól belevetettük magunkat.

VESZTES TÁBORNOK: Szép kis mészárlás volt!

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezek a mi ágyúink. A nagy hatótávolságúak, ezekkel perzseltük fel a fővárosát... *(Torokhangon kiáltó mórakat hallani.)* És a szuronnal támadó mórjaim..., hallgassa csak... *(Szaggatott beszéd hallatszik.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Nem tűnik túl lelkesnek.)* Hallom, hogyne hallanám.

GYŐZTES TÁBORNOK: Arról a dombról néztük. Az előbbi robbanás, az átkozott kórház volt.

VESZTES TÁBORNOK: Mondjon, amit akar, mi tudtunk védekezni...

GYŐZTES TÁBORNOK: Sosem tagadtam a hősiességét, tábornok. Viszont az a helyzet, hogy a hősiesség csak egy a sok összetevő közül, de nem minden. Van egy másik felvételem is, azon a bányák felrobbanását lehet hallani... *(Egy férfi üvöltése hallatszik.)* Ez biztosan egy azok közül, akiket a mórjaim a szuronyukkal nyársaltak fel.

VESZTES TÁBORNOK: Akárhogy is... A mostaniakhoz viszonyítva, az nem is volt igazi háború...

GYŐZTES TÁBORNOK: Higgyen, amit akar. A tudományos hadviselés első háborúja volt. A légierő bombázásai, a tankok, és sok minden más, valójában csak előjáték, nyitány volt az operához...

VESZTES TÁBORNOK: És ki vette ezt fel önnek?

GYŐZTES TÁBORNOK: A szakembereim. Filmhíradók, meg ilyesmi alapján, mint az a film is, amit a tiszteletemre készítettek. Mind hiteles. *(Véget ért a csata, már csak egy magányos lövést, egyetlen lövedék süvítését, távoli ágyúdörrenéseket hallani.)* Ez most a fegyverszünet.

VESZTES TÁBORNOK: Azoktól a fegyverszünetektől a bakáink jobban féltek, mint a sortűztől. *(Egy dal csendül fel.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: Most a harcosok énekelnek.

A MAGNETOFON HANGJA: „Requeté hadosztály,
Castilla és Navarra,
Requeté hadosztály,
Spanyolország legjobb csapata...”

GYŐZTES TÁBORNOK: Higgyék csak ezt. Nem tagadom, jól harcoltak, de azért nem annyira jól. Bár az, hogy ki akartak tűnni, igazán a spanyolokra vall. Figyeljen, most a maguk dalai közül következik egy... *(Felhangosítja a magnetofont.)*

A MAGNETOFON HANGJA: „Ha jót akarsz mulatni,
tudod, hová kell jönni,
az Ötödik Ezredbe,
a tűzvonalba...”

GYŐZTES TÁBORNOK: A híres-neves Ötödik Ezrede! Milyen csúfos véget is ért!

A MAGNETOFON HANGJA: „Bátor és hűséges légiós vagyok...”

GYŐZTES TÁBORNOK: És itt vannak a derék légiósaim. Nem unnám meg soha hallgatni őket. Ez a minőség hiányzott maguknál. A maguk Ötödik Ezrede hozzájuk képest semmit sem ért.

VESZTES TÁBORNOK: Ha nem halkítja le, nem hallom, amit mond. Én is kezdek megsüketülni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy kicsit lejjebb veszi a hangerőt. Most, a légiósok éneke mellett, felrobbanó kézigránátokat hallanak, amit egy kórus kísér, a „mondtam neki, ne menj oda” refrént énekelve.)* Mindig is mondtam magának, hogy amerre a légiósaim járnak, onnan jobb, ha odébb áll a legendás Ötödik Ezrede.

VESZTES TÁBORNOK: Mindenki megtette, amit tudott. Az életét áldozta, ha arra volt szükség.

GYŐZTES TÁBORNOK: Van néhány szellemes visszavágás is a szalagon, abból az időből, amikor a maguk és a mi katonáink egymásnak felelgettek a lövészárkokból a magnetofonon keresztül. Csak nem tudom, melyik az a rész... *(Felhangzik a Falange himnusz, és a GYŐZTES TÁBORNOK kicsit lehalkítja a magnetofont. Hangok zavaros morajlása hallatszik.)* Szólnom kell valakinek, hogy tegye ezeket rendbe.

VESZTES TÁBORNOK: Renden, tekintse elintézettnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Meg kell hallgatnia az összes szalagomat. Felelevenítene mindent.

VESZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen nagyon energikusan.)* Nem akarok feleleveníteni semmit se.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy mondja?

VESZTES TÁBORNOK: Már épp eleget elevenítettünk itt fel. Elég lesz már.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A szalaggal babrálva.)* Meg kell hallgatnia ezeket a szalagokat. Együtt kell meghallgatnunk. Tetszeni fognak magának. Sok felvételem van a maguk dolgairól is. Ezen a másik szalagon itt.

VESZTES TÁBORNOK: Hagyjuk meg máskorral!

GYŐZTES TÁBORNOK: Kár, hogy akkor még nem voltak meg a kellő technikai feltételek, és a lemezek nem rögzítettek annyi mindent, mint amire ma képesek lennének. Ma már mindent fel lehet venni, tábornok. A haladás élmézőnyében vagyunk. Elárulhatok valamit?

VESZTES TÁBORNOK: *(Fáradtan.)* Mit?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy az ön hangját is rögzítettem. El kell, hogy nézze nekem...

VESZTES TÁBORNOK: Hogyan?

GYŐZTES TÁBORNOK: Amit ilyenkor csinálni szokott. A beszélgetéseinket rögzítette egy magnetofon.

VESZTES TÁBORNOK: Nahát, csak nem vette fel? Csak nem vette fel azt a sok sületlenséget, amit mondtam?

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom, tudom, szólnom kellett volna, de tudja, kikértem a szakértőim tanácsát, és azt javasolták, ne mondjak magának semmit, hogy a beszéde minél természetesebb legyen.

VESZTES TÁBORNOK: És most mégis megosztja velem?

GYŐZTES TÁBORNOK: Most mondom. El kell néznie nekem. A következő alkalommal már tudni fogja, hogy felvesszük, amit mond.

VESZTES TÁBORNOK: *(Elszántan.)* Nem lesz következő alkalom.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A másik felé közelítve a vállára teszi a kezét azzal a szándékkal, hogy megölelje.)* Drága tábornokom, ezt az utókor, a jövő számára őrizzük meg, csakúgy, mint mindent, ami a dicsőséges keresztes háborúnk... *(Felhangosítja a magnetofont, amelyből a himnuszukat éneklő légiósok rekedt hangja hallatszik, fáradt zihálással és lövések zajával elegyedve. A GYŐZTES TÁBORNOK átöleli a VESZTES TÁBORNOKOT, aki valóban teljesen legyőzöttnek tűnik.)*

VII.

Késő éjjel van, már majdnem hajnalodik. A civilbe öltözött GYÓZTES TÁBORNOK lassan belép az ellenállás kis szíjterébe. Felkapcsolja a lámpát, majd mozdulatlanul áll középen. Lassan körülnéz. Néhányat lép, láthatóan el van keseredve. Az éjjel sűrű csöndje veszi körül. Végül abboz a bizonyos telefonhoz lép. Megnézi, majd lassan ráteszi a kezét. Mint akinek hirtelen valami ötlete támad, megragadja a kagylót és leül. Szemei ismét csillognak. Halkan és titokzatosan beszél a telefonba.

GYÓZTES TÁBORNOK. – Maga az, drága tábornokom? Mi történik? Miért adja meg magát nekem ismét? Újfent kapitulált... Sajnálom, tényleg nagyon sajnálom. Mindjárt elmesélek valamit, ami bizonyára érdekelni fogja. Valamit, ami alig néhány órája történt meg velem... Jól figyeljen! Amikor a kíséretemmel épp visszafelé tartottam ide, már esteledett, olyan este hat felé lehetett, amikor éppen el akartuk hagyni a fővárost, félre kellett állnunk, hogy elengedjünk egy gyászmenetet. Egy gyászmenetet, ami magát az utolsó útjára, a végső laktanyába kísérte. Igen... Képzelse, senki nem sejtett semmit, még a feleségem sem, aki mellettem volt. Én voltam az egyetlen, aki tudta, hogy maga ott ment előttünk. Örültem, hogy leróhattam a tiszteletemet azzal, hogy magam elé engedem. Megálltunk, hogy a díszmenetének utat adjunk. Nem tudom, hogy a társaimnak feltűnt-e a hallgatásom. Még az is lehet, tábornok úr, hogy észrevették az elérékenyülésem. Aztán folytattuk utunkat, idejöttünk, és most itt vagyok magával, ugyanannál a telefontól, az utolsó megadását hallgatva... *(Szünet.)* Azt akarom mondani, hogy maga mindig is jól tudott védekezni, de sosem tudott emelt fővel kijönni egy támadásból sem. Ebben az utolsó csatában, amit hangszalagon is megőriztem, tisztán észrevehető a pusztán védekező természete, és tudja jól, hogy a pusztán védekező természet elkerülhetetlenül megadáshoz vezet. Mindenesetre, higggye el, tábornok úr, nagyon hálás vagyok magának. És nagyon fog nekem hiányozni. Olykor-olykor visszahallgatom majd a válaszait, és néha visszaemlékezem majd magára. Ami engem illet, tudja, én még mindig irányítok, és így is folytatom a végsőkig. A megadás sosem szerepelt a haditervemben. Jó pár évig még nem adom ki a kezemből a gyeplőt. Találkozunk még valahol, tábornok úr? Láthatom még azt a védekező szellemét? Végezetül, tábornok úr, üdvözlétemet küldöm innen a hadiszállásról, és nyugodjék békében.

(Vége.)

